PRAMEŇ

KULTÚRNO - SPOLOČENSKÝ ČASOPIS SLOVÁKOV V CHORVÁTSKU

02/2009

SAVEZ SLOVAKA
ZVÄZ SLOVÁKOV

7. PLES SLOVÁKOV A PRIATEĽOV
MARY V ILOKU PATRILI DEŤOM
FAŠIANGOVÉ ZÁBAVY / VALNÉ ZHROMAŽDENIA
OBLOHA JE STÁLE BELASÁ - LEN JU TREBA UZRIEŤ
OHROZENÁ PRÍRODA

PRAMEŇ

KULTÚRNO - SPOLOČENSKÝ ČASOPIS SLOVÁKOV V CHORVÁTSKU
XVIII ročník

Redakcia:
šéfredaktor, prof. Andrej Kuric
tel.: 031 503 311
e-mail: andrija.kuric@os.t-com.hr
zástupca šéfredaktora, prof. Božena Dasovićevá
-
Jazyková úprava, prof. Ján Širka
-
Tajomníčka, Branka Baksová
-
graficko-technická úprava, A. M.
-
Dopisovatelia:
Anđelka Đunđová
Ivan Hudec
Zdenka Uzelová
prof. Vesna Baksová
Vera Miksadová
Željko Brnjik
Anđela Majdišová
Anica Popovićová
Mario Gržinić
Zlatko Jevak
prof. Željko Jantošik
A. M. Kuric
Olgica Služková
Lidija Hološová
Andrija Čuha
Ema Cinkocká
-
Adresa redakcie a vydavateľ:
Savez Slovaka-Zväz Slovákov
Kralja Zvonimira 3 (PP 39)
HR-31500 NAŠICE
Telefón/fax: +385(0)31 613 433
E-mail: savez-slovaka@os.htnet.hr

www.savez-slovaka.hr
-
Tlač: TISAK tiskara i knjigovežnica Našice d.o.o.
Kralja Tomislava 4, Našice
Telefón: +385(0)31 613 354
-
Periodicita a náklad:
Mesačník, 850 výtlačkov
-
Bankový-účet:
2393000-1102027880
Slavonska banka d.d. Osijek
(Pobočka Našice)
-
Titulná strana:
Fašiangová zábava, O. Služková
-
Registrácia:

ISSN 1330-0512

Tiskovina **PRAMEŇ** je financijski pomagana iz Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2009. godinu.

Pojedini članci izražavaju osobna mišljenja i poglede autora i ne moraju nužno biti u skladu s mišljenjima i stavovima redakcije i izdavača. Redakcija zadržava pravo izmjene tekstova ili dijelova teksta. Slike se po želji vraćaju.

7. ples Slovákov a priateľov

Foto: Ž. Jantošik

Predseda MS Našice Andrija Šimašek otvára Ples Slovákov

Uplynulo už plných 6 rokov, ako sme sa rozhodli organizovať najveselšie podujatie v rámci Zväzu Slovákov v RCH, viazané s oslavou Dňa sv. Valentína - sviatku zaľúbených.

Už som viackrát zdôrazňoval, že naším cieľom bolo, aby sme toto podujatie každý rok organizovali v spolupráci s ešte jednou MS alebo združením - aby na takýto spôsob všetci boli viac do toho zapojení a mali i väčší záujem o samo podujatie. Tohto roku pri organizácii sme spolupracovali s MS Jelisavec za hudobného sprievodu Tamburášskeho orchestra SKUS-u Ivana Brníka Slováka z Jelisavca a ako hosť večera vystúpil Samir Slivka, člen tohto SKUS-u.

Do organizácie tohto podujatia sme sa pustili ešte začiatkom jesene, keď sme sa dohodli o vystúpení Straviana-bendu z Našíc, rezervovali hotel, dohodli sa o tom, kto budú moderátormi programu. Pozvaný bol veľký počet hostí zo Slovenskej republiky, Chorvátskej republiky a boli tu i predstavitelia všetkých MS v RCH.

Konečne prišiel i piatok 13. februára 2009, ktorý sme s netrpezlivosťou očakávali ešte od minulého bálu. Hotel bol slávnostne vyzdobený: na vchode hostí vítali členovia MS Našice, ako organizátori, a boli tu i mladé, prekrásne dámy z Jelisavca (Ena Brníková a Sanela Kurteková - obe oblečené do slovenského národného kroja). Tieto dievčiny delili i darčeky hosťom - tohto roku to boli príležitostné odznaky (= bedže) na ktorých bolo vypísané: Láska, len láska, Láska navždy, Žijem a ľúbim....

Na vchode mladí čašníci núkali hostí uvítacím nápojom. Z radov vysokých hostí na plese účasť brali: parlamentná zástupkyňa Zdenka Čuchnilová s manželom, predseda Zväzu Slovákov v RCH A. Kuric s manželkou, primátor mesta Našice Mgr. Krešimir Žagar s manželkou, početní členovia našickej mestskej správy s manželkami. Pokiaľ ide o hostí zo Slovenska, boli tu: veľvyslanec SR v RCH, J. E. pán Roman Supek s manželkou, štátny tajomník Ministerstva kultúry SR Dr. Augustín Lang a JUDr. Mirko Benický, ob-

Foto: Ž. Jantošik

Príhovor vzácnych hostí

Foto: Ž. Jantošik

Primátor mesta Našice Krešimir Žagar s jelisavskými tamburášmi

chodný radca pri Veľvyslanectve SR v RCH. Všetci spomenutí boli pozdravení búrlivým potleskom.

I tohto roku Ústredná knižnica Slovákov v RCH, ktorá pôsobí v rámci Chorvátskej knižnice a čitárne Našice v Loveckom salóniku hotela úspešne nainštalovala retrospektívnu výstavu. Boli tu fotografie, plagáty, vstupenky, novinové články a iné materiály, ktoré si so zvedavosťou obzerala väčšina hostí. Táto výstava bude otvorená do konca februára, takže ju budú môcť vidieť i všetci občania Našíc, ktorí o ňu majú záujem, ako i hostia hotela.

Všetkých hostí pozdravil domáci - predseda MS Našice Andrej Šimašek a zahlásil moderátorky: program viedli Tomislava Justićová - novinárka Rádia Našice a študentka Tatjana Buhová - zároveň i členka SKUS-u Fraňa Strapača z Markovca. Po pozdravných slovách väčšiny vzácnych hostí všetkých prítomných pozdravil Mgr. Krešimir Žagar a vyhlásil 7. ples Slovákov a priateľov za otvorený a zároveň vyzval všetkých prítomných, aby si zatancovali za zvukov valčíka. A veľmi rýchlo tanečné pódium sa vyplnilo tanečníkmi!

Po slávnostnej a chutnej večeri pokračovalo sa spevom, tancom a odmeňovacími hrami. Bolo mnoho odmenených návštevníkov. Víťazkou hry v nafukovaní balónov bola Anna Caderová, víťazmi tradičného srdiečkového tanca stali sa Katarína Šimašeková s partnerom a odmenený manželský pár s najdlhším manželstvom boli Helena a Ljubomir Žigićovci.

Odmenená bola i členka MS Našice, ktorá práve v ten deň mala narodeniny a Dr. Zdravko Rončević, bývalý primátor, ktorý oslavoval meniny!

Zvlášť musím zdôrazniť úspešné vystúpenie SKUS-u Ivana Brníka Slováka z Jelisavca, ktorý so svojimi vokálnymi sólistkami Sanelou Kurtekovou a Ljubicou Marenjakovou oduševnili početných hostí prekrásne predvedenými piesňami. Potrebné je pochváliť i skvele predvedené početné tance slovenského spolku z Jelisavca.

Vrcholom umeleckého zážitku bolo vystúpenie Samira Slivku, vokálneho sólistu a členu TO I. B. Slováka Jelisavec za vokálneho sprievodu Sanely Kurtekovej.

Hudba, pieseň, tanec.. hudba, pieseň, tanec... a tak až do včasných ranných hodín. Nespočítateľne mnoho zadychčaných tanečných párov, úsmevy na obrazoch milých priateľov, rozhovory so vzácnymi a drahými nám hosťami - veď to je i zmyslom a cieľom tohto podujatia, ako i tá najlepšia odmena organizátorom...

Predsa tohto roku celková odozva členov MS bola výnimočne slabá: bolo viac priateľov Slovákov, než osôb, ktoré sa cítia Slovákmi!

Nastoľuje sa preto otázka, prečo je jeden rok vyše 380 hostí a tohto - iba 200, samým tým nastoľuje sa i otázka, či sa takéto podujatie v budúcnosti má organizovať? Cena vstupenky, ktorá v sebe zahrňovala večeru, tradičný darček a všetko ostatné, bola taká istá ako i minulého roku! Či sú naozaj chvíle rozptyľovania sa, kultúrneho priatelenia sa s priateľmi a vysokými hosťami nám vôbec potrebné, alebo len tak zľahka, svojou neprítomnosťou záporne budeme oceňovať úsilie, rezultáty a idey iných, iba preto, že sa niekto urazil, preto že práve on nie je v prvom pláne?

Predsa tá pravá odpoveď je asi v oduševnení z tohto plesu všetkých tých, ktorí sa na ňom zúčastnili.

A ponechávame, aby si o tom rozmysleli tí, ktorí budú nasledujúcimi organizátormi a hostiteľmi iných podujatí a čie úsilie samým tým bude, možno, taktiež ignorované...

Nakoniec ďakujeme všetkým tým, ktorí si našli času a zažili krásu spoločného priatelenia sa a ktorí nám zároveň svojím príchodom nastolili záväzok, aby toto podujatie i v budúcnosti zostalo tradičné pre všetkých Slovákov a priateľov dobrej vôle... (Ž. Jantošik)

Foto: Ž. Jantošik

Veselenie trvalo do rána

Vznik prvej Slovenskej republiky

14.3.2009 je 70. výročie vzniku prvého Slovenského štátu. Snem Slovenskej krajiny vyhlásil vznik samostatného Slovenského štátu. Snem prijal v júli 1939 Ústavu Slovenskej republiky a v októbri 1939 zvolil za prezidenta Slovenskej republiky Jozefa Tisa.

O prvom Slovenskom štáte je všeličo napísané. Aj na Slovensku, aj v zahraničí všeličo sa písalo a ešte aj píše. My mladšie generácie a zvlášť Slováci v zahraničí, dostavali sme rôzne informácie, najviac, tu musím povedať negatívne o prvom Slovenskom štáte. No, v zahraničí od mnoh ých vážených a dôstojných odborníkov dostali sme aj iné informácie o prvom slovenskom štáte. No mnohé veci sa aj mne vyjasnili, keď sa mi do rúk dostal tohtoročný Národný kalendár a keď som si prečítal článok Vznik prvej Slovenskej Republiky autora Antona Hronka (Hrnka). Podávame vám ho v celosti.

Pred sedemdesiatimi rokmi, 14. marca 1939 krátko popoludní, vyhlásil Snem Slovenskej krajiny aklamačne (povstaním) samostatný Slovenský štát. Pre mnohých poslancov len nedávno zvolených do prvého slovenského zákonodarného orgánu ešte v rámci federalizovaného Česko-Slovenska bolo toto rozhodnutie nesmierne ťažké. Zaspievanie hymnickej piesne Hej, Slováci! hneď po akte vyhlásenia samostatnosti bolo pre viacerých určite vyslobodzujúcim relaxom, ktorý zatlačil do úzadia pochybnosti a otázky vynárajúce sa im v hlavách: Konali sme správne? Nemali sme ešte počkať? Čo bude nasledovať? Zabránili sme rozkúskovaniu Slovenska, alebo bude mníchovský valec pokračovať? Veľa otázok, ale málo konkrétnych odpovedí.

Hádam niet v slovenských dejinách kontroverznejšieho dátumu, ako je 14. marec 1939. Celé generácie slovenských historikov, ale najmä politikov a politizujúcich historikov sa sporia o to, či bol uvedený akt vyvrcholením slovenských štátoprávnych snáh v kontinuite so slovenským, v svojej podstate hlboko demokratickým národným programom, ako ho stanovil Ľudovít Štúr a jeho generácia, alebo bol jeho popretím. Ak chceme pochopiť 14. marec 1939, nemôžeme nevidieť a nespomenúť relevantné procesy od vzniku prvej Česko-Slovenskej republiky a nezaradiť ich do medzinárodných súvislostí.

Slováci od vytýčenia základného programu svojej národnej budúcnosti v 40. rokoch 19. storočia, ktorého podstatou bola vlastná národná politická a kultúrna samospráva, prešli zložitým politickým, národným i sociálnym vývinom. Pokusy vydobyť si autonómiu ozbrojeným zápasom v revolúcii 1848 - 1849 sa nepodarili. Ani forma politického zápasu v rokoch provizória (1860 - 1868) nepriniesla želateľné výsledky. Naopak, rakúsko-maďarské vyrovnanie z roku 1867 vo svojich dôsledkoch vystavilo Slovákov krutému národnostnému a sociálnemu útlaku a obavám o národné prežitie. Slováci naliehavo potrebovali spojenca, s ktorým by sa mohli pokúsiť prelomiť asimilačnú obruč. Tohto spojenca našli v rokoch prvej svetovej vojny v Čechoch, s ktorými dokázali v domácom a zahraničnom odboji poraziť svojich neprajníkov a vytvoriť spoločný štát.

Politická, ekonomická a sociálna situácia Slovákov na sklonku prvej svetovej vojny nebola taká, aby mohli Čechom klásť podmienky budúceho spolužitia. Roku 1918 sa slovenskí politickí predstavitelia vyslovili za spoločný štát s Čechmi v presvedčení, že akýkoľvek nový poriadok bude lepší ako to, čo by Slovákov čakalo, ak by zostali v Uhorsku. V tom zmysle treba chápať aj politické postoje čelných slovenských národovcov, ktorí sa vyslovili za Česko-Slovenskú republiku bez politických podmienok, ale vo viere, že v novom štáte budú mať Slováci zabezpečený nehatený národný vývin. To však neznamenalo, že by kapitulovali na vlastnú národnú existenciu, že by sa vzdali programu vlastnej politickej a kultúrnej samosprávy.

Mnohí slovenskí národovci boli po roku 1918 prekvapení, že v Čechoch nenašli partnerov, ktorí by Slovákom pomáhali prekonávať prekliatia z minulosti, ale chladných politických hráčov. S novou politickou realitou, poznamenanou okrem iného aj tvrdým nekompromisným politickým zápasom, sa slovenská politická elita nezhostila v súlade so všeobecnými záujmami slovenského národa. Došlo k fatálnemu rozdeleniu (za priameho podnecovania zo strany českých politických elít) na tzv. centralistov a tzv. autonomistov. Hoci s výnimkou volieb roku 1920, ktoré vyhrali socialisti, prevažnú väčšinu hlasov Slovákov v slobodných voľbách získavali auto-nomisti. Politickú moc na Slovensku za pomoci Prahy udržiavali úzke skupiny centralistov bez väčšieho zázemia v slovenskom ľude. Čechoslovakizmus hlásajúci dokonca etnic-

kú totožnosť Slovákov a Čechov sa stal oficiálnou ideológiou štátu a jej prostredníctvom dochádzalo k skutočnej diskriminácii Slovákov a Slovenska v spoločnom štáte.

Táto politika pražského centra voči Slovensku spojená s odbúravaním slovenského priemyslu a s celou škálou diskriminačných prvkov voči Slovákom nemohla nevyvolávať protitlak na slovenskej strane. Už v prvých rokoch republiky sa sformovalo autonomistické hnutie na čele so Slovenskou ľudovou a Slovenskou národnou stranou, ktoré požadovali odstrániť diskrimináciu Slovenska formou legislatívnej autonómie. Sila autono-mistického hnutia neustále rástla. Autonomisti pravidelne získavali vo voľbách na Slovensku okolo tretiny všetkých hlasov a približne polovicu etnicky slovenských hlasov. Slovenskí reprezentanti centralistických strán si navyše čoraz viac uvedomovali, že centralistický model slovensko-českých vzťahov je neživotný a bude ho treba prebudovať. V polovici 30. rokov 20. storočia bolo už len otázkou kedy a ako.

Česká politická scéna však nebola ochotná brať slovenské požiadavky do úvahy. Vytrvalo zotrvávala na centralistickom modeli vzťahov aj v čase, keď sa Česko-Slovenská republika dostávala do politickej izolácie pod vplyvom medzinárodnej situácie po nástupe Adolfa Hitlera k moci v Nemecku. Nebrala na vedomie upozornenia zo slovenskej strany, že v nasledujúcom období bude treba mať jasné slovensko-české vzťahy, aby nekomplikovali celkové postavenie republiky. Márne boli tieto upozornenia. Česká politická reprezentácia na čele s Edvardom Benešom nebola ochotná ustúpiť v slovenskej otázke ani o krok. Dokonca pri voľbe E. Beneša za prezidenta republiky roku 1935 dostala HSLS prísľuby zmeny postoja, ktoré potom česká politická reprezentácia odmietla splniť. Slovenskí autonomistickí politici sa oprávnene cítili podvedení. Zmena v postojoch Prahy sa neuskutočnila ani vtedy, keď sa štát roku 1938 dostal do vážnej politickej krízy a medzinárodnej izolácie.

Mníchovský diktát zo septembra 1938 a jeho prijatie česko-slovenskou vládou neboli len zahranično-politickým kolapsom ČSR, ale aj kolapsom jej vnútornej politiky. Za daných okolností už česká strana nemohla odmietať riešenie dávno prezretej slovenskej otázky v spoločnom štáte. Vonkajšie okolnosti však vtlačili procesu slovensko-českého vyrovnania nezmazateľné črty. Nebolo vinou Slovákov, že západné mocnosti vydali strednú Európu do rúk Hitlera práve v čase, keď sa ujímali správy svojich vlastných vecí. A tak sa už vyhlásenie autonómie Slovenská krajina 6. októbra 1938 muselo prispôsobovať existujúcim mocensko-politickým pomerom. Prihlásenie sa novej slovenskej politickej elity v Žilinskom manifeste do boja proti „boľše-vickému rozvratu" síce vyplývalo z tradičnej antikomunistickej línie slovenského autonomistického hnutia, avšak v daných geopolitických pomeroch už vyznelo v neprospech novej vládnej reprezentácie.

Slovenské politické programy smerovali až do roku 1938 k úprave postavenia Slovenska v rámci existujúceho štátu. Hlavným politickým cieľom pritom bolo zachovanie územnej integrity Slovenska, ktorá mohla byť spochybnená pri uvažovaní o Slovensku mimo Česko-Slovenska. Mníchov však silno narušil túto slovenskú politickú líniu, lebo republika ukázala neschopnosť brániť sa voči vonkajšiemu nepriateľovi. Pomníchovská ČSR už nemohla garantovať územnú integritu Slovenska, práve naopak. Je preto prirodzené, že v slovenskej politike vznikli v tomto období politické prúdy snažiace sa o samostatnosť. Ale aj napriek Viedenskej arbitráži z 2. novembra 1938, ktorá ešte v rámci spoločného štátu obrala Slovensko o takmer štvrtinu územia, sa tieto sily nestali určujúcimi. Rozhodujúcu úlohu zohrávali politické zoskupenia okolo predsedu autonómnej vlády Jozefa Tisa, ktoré síce do budúcnosti neodmietali samostatnosť Slovenska, ale aktuálne ju považovali za nečasovú.

V daných politických pomeroch slovenskí politici nakoniec ani nemali na výber, ktorý zo svojich štátoprávnych programov budú realizovať. Museli reagovať na udalosti vyvolané silami mimo ich dosahu. Už v novembri 1938 sa Adolf Hitler rozhodol definitívne zlikvidovať Česko-Slovenskú republiku a obsadiť jej západnú časť až po karpatský hrebeň. O územie na východ od Malých a Bielych Karpát nemal eminentný záujem. Počítal s ním ako s možným výmenným objektom pre Poľsko a Maďarsko. Jeho stratégovia však nechceli pripustiť spoločnú hranicu medzi Maďarskom a Poľskom, takže do definitívneho podrobenia sa týchto štátov vôli Berlína uvažovali aj o možnosti samostatnosti pre Slovensko. Slovenská krajina sa tým dostala do geopolitických kalkulácií rozhodujúcej mocnosti, ktorá dostala v Mníchove strednú Európu do svojej výlučnej sféry vplyvu.

(Anton Hronkoa /Hrnka/, Národný kalendár 2009).

(Pripravil A. M. Kuric)

Pokračuje v idúcom čísle.

Spomienky na domovinu

Keď som bola malá
na lávke sedávala,
s hračkami sa hrala,
bábiky uspávala.

A keď som narástla,
v živote len plávala
s vlnami sa bila,
aby som lepšie žila.

Ó, Bože predrahý,
požehnaj krajinu -
Slovensko sa volá -
moju domovinu.

Keď som bol maličký,
hrával som sa v poli
a ako šesťročný
začal chodiť do školy.

A keď som narástol,
v živote smelo plával,
s vlnami som sa bil,
aby som lepšie žil.

Ó, Bože na nebi,
zachovaj Slovensko;
nech je zdravý národ
aj jeho potomstvo.

M. Rekić-Grolmusová

Mal rada piesne či Mala rada piesne?

Vážení čitatelia, aj v tomto čísle nášho mesačníka sa pustíme za pasy s jazykovými prehreškami tak, že vám budeme poukazovať na chyby a pomôžeme nasmerovať možnú nápravu. Máme nádej, že vám to pomôže, aby ste boli istejší pri používaní spisovnej slovenčiny.

Tentoraz nás bude zaujímať správne používanie prídavného mena rád, rada, rado, radi, rady. To preto, že sme si všimli v niektorých ešte neupravených autorských textoch pod vplyvom nárečia jeho chybné používanie v zmeravenom tvare rada. Na ilustráciu uvedieme dve vety s týmito nedostatkami, hoci ich je neúrekom: František mal rada slovenské ľudové piesne. Niektorí z rodiny Suchánkovej rada zaspievali...

Podľa slovníka a gramatiky slovenského jazyka sa tvary prídavného meno rád, keďže ide o zmeravený tvar, nedajú skloňovať. Nás v tomto prípade nebude zaujímať význam slova, lež skutočnosť, že v jednotnom čísle rozlišuje rody: mužský (rád), ženský (rada) a stredný (rado), pokým v množnom čísle má dva tvary radi a rady. Radi sa používa v množnom čísle pre mužský rod životných a rady pre mužský rod neživotných a ženský a stredný rod.

Pripomíname pritom, že tvary prídavného mena rád sa zhodujú s tvarmi zámena 3. osoby. On (rád), ona (rada), ono (rado), oni (radi), ony (rady). Napríklad: On nemá rád mlieko. Ona má rada klasickú hudbu. Dieťa (Ono) rado šantilo. Chlapci (Oni) sa neradi bili. Dievčatá (Ony) rady tancovali.

Toto prídavné meno (rád, rada, rado, radi, rady) sa vo vete vždy v rode zhoduje s podmetom vety. Takže, vo vete ho vždy uvádzame v tom rode, v ktorom je podmet vety. Napríklad: Vladko (On) rád cestuje. Míľovčania (Oni) sa radi zabávajú. Anna (Ona) nerada šije.

Nakoniec zopakujme, prídavné meno rád, rada, rado, radi, rady rozlišuje rody a vo vete sa vždy v rode zhoduje s podmetom vety. Uvedené vety zo začiatku textu, František mal rada slovenské ľudové piesne a Niektorí z rodiny Suchánkovej rada zaspievali...potom budú znieť: František mal rád slovenské ľudové piesne. Niektorí z rodiny Suchánkovej radi zaspievali...

(J. Širka)

V Domove pre starých

Foto: A. Đunđová

V Domove pre starých

Deň sv. Valentína je dňom, v ktorom sa vyjadruje láska, buď to milovanej osobe, alebo milému priateľovi, dieťaťu, matke...

No toto by nesmelo trvať (a ani netrvá) iba v ten jeden deň v roku. Valentína by sme mali mať v srdci počas celého roku, vyjadrujúc lásku a pozornosť svojim blížnym. Aby sme tento deň oslávili čo najkrajšie, rozhodli sme sa, že našim spoluobčanom v domove pre starých a nevládnych predvedieme niekoľko piesní, venovať im pozornosť, aby tak videli, že je niekto kto myslí i na nich a že nie sú sami. Spevácky zbor MS Osijek vo štvrtok 12. februára 2009 uskutočnil už svoj tradičný koncert pri príležitosti Dňa sv. Valentína v Domove pre starých a nevládnych na Drínskej ceste v Osijeku.

Na samom začiatku programu zahlásili sme, že zaspievame Boleráz - obľúbenú pieseň nášho člena a zakladateľa MS Osijek pána Stjepana Králika, ktorý nás znenazdajky opustil pred niekoľkými dňami. Jemu na česť zaspievali sme túto jeho tak veľmi obľúbenú pieseň.

Zvuky ľúbostných piesní vyplnili spoločenskú miestnosť a chodby domova. Zaspievali sme niekoľko slovenských a niekoľko chorvátskych piesní za sprievodu tamburášskej kapely Batorek a harmoniky nášho člena Ladislava Matančevića. Chránenci tohto domova náš koncert navštívili vo veľkom počte a s oduševnením sledovali program. Po ukončení programu pohostili sme ich sladkosťami a predseda Josip Kreičik daroval im veľké medovníkové srdce. (A. Đunđová)

Foto: A. Đunđová

Predseda MS Osijek J. Kreičik odovzdáva dar

Valné zhromaždenie MS Rijeka

Foto: M. Gržinić

Matičiari z Rijeky

Matica slovenská Rijeka 14.02.2009 uskutočnila valné zhromaždenie vo svojich miestnostiach. Po odznení štátnych hymien schôdzu otvoril predseda Slavko Pavlović, ktorý prítomným 30-tim členom navrhol program rokovania, čo bol jednohlasne schválený a taktiež i vybraní členovia pracovného výboru. Po pozdravnom príhovore podal správu o činnosti Matice za rok 2008. Niektorí naši členovia aj minulom roku dokázali, že im je Matica a jej úspešná práca na prvom mieste. Dôkazom toho boli početne vystúpenia v talianskej Bologni, srbskom Erdevíku a na Slovensku v Prievidzi. V Chorvátsku to bol Josipovec, Ilok a mnohé vystúpenia v Rijeke na Etnoprehliadke, Dňoch slovenskej kultúry u Čechov s fašiangovými zvykmi a na bále Rusína, výstava v spolupráci s Považským múzeom zo Žiliny a ŽSK, prezentácia slovenských jedál, tradičných remesiel a suvenírov na Korze. Okrúhly stôl na tému Slováci v Chorvátsku, a taktiež uhostenie slovenských folkloristov z Kysuckého Nového Mesta a Dolného Kubína, predstavenie slovenského folklóru v Rijeke, ale aj pomoc pri realizácií výmenných hosťovaní chorvátskych zborov na Slovensku. Minulý 2008. rok nám zostane v pamäti aj prenajatím nových, krásnych miestností od mesta na samom Korze a pri ktorých zariaďovaní mnohí členovia vykonali hodne práce a vypotili hodne potu v júli a v auguste, keď namiesto kúpania sa pomáhali, ale všetci vedia, že sa to oplatilo, a nie nám je ľúto.

Potom prišla na rad finančná správa, ktorú nám prečítal tajomník Verdan Grubelić a potvrdili ju členovia dozorného výboru: Trbović, Polić a Bičanić. Ostatným členom bolo radosť počuť cifru na konci, čo značilo, že nám niečo aj ostalo na účte. Za to môžeme vďačiť PGŽ (44.500), mestu Rijeka (20.000) + autobus do Talianska, Rade pre národnostné menšiny RH (85.000), USZZ SR (57.000), zástupkyni v parlamente RH Zdenke Čuchnilovej (5.000), ale aj predstaviteľke SNM v PGŽ (8.000+ police 2.000).

Plán činnosti na 2009. rok nám prečítal predseda, v ktorom okrem vystúpení v Istrii, Josipovci, Markovci a na Slovensku nás tiež oboznámil s plánovaným odchodom v čase veľkonočných sviatkov na kurz choreografie a koncom júna s účasťou na súťaži vo varení bryndzových halušiek a na folklórnom festivale v Košiciach. Nástupom na Lindrane a taktiež s plánovaným odchodom na oslavu 100. výročia divadla v Pivnici v Srbsku. Taktiež nás na žiadosť podpredsedníčky detailnejšie oboznámil s programom podujatia Dni slovenskej kultúry, na ktorých by nám mali byť hostia zo Srbska a Markovca, ale aj vzácni hostia z vlády SR a RH. Okrem toho sú tu podujatia našej Matice a mesta. V diskusii o plánovaných programoch pripomienky boli hlavne k učeniu slovenského jazyka a p. Polić navrhol, aby sa znovu začalo s učením pre dospelých a s častejším predstavovaním našej Matice na domácej pôde a v médiách. Všetky správy a plán boli jednohlasne schválené. Pod bodom rôzne sa o slovo prihlásila predstaviteľka Slovenskej národnostnej menšiny v Primorsko-goranskej župe Miroslava Gržiničová. Ona sa v prvom rade poďakovala predsedovi za jeho prácu, ktorú aj napriek ťažkej rodinnej tragédií v minulom roku úspešne vykonal. Tiež sa poďakovala všetkým aktívnym členom, ktorí Maticu predstavujú na všetkých podujatiach. Taktiež požiadala tých, ktorí majú slovensky pôvod (8 prítomných) a cítia sa ako Slováci a nemajú nahlásenú slovenskú národnosť, aby sa zaregistrovali. Čas letí, prídu voľby a nás bude ešte menej ako doteraz. Treba myslieť na budúcnosť. Ľudia ešte stále nerozlišujú národnosť a občianstvo. Predstaviteľka tiež navrhla, aby sa spojilo podujatie Zahraniční Slováci a sviatok Cyrila a Metoda, ktoré dala do svojho plánu činnosti, s podujatím Dni slovenskej kultúry. Keďže nám predpovedajú v tomto roku krízu, nemá zmysel míňať viac, ako je potrebné. Po kratšej diskusii sa pristalo na jej plán. Taktiež požiadala o právo používania miestností MS Rijeka pre svoje aktivity. V tomto období sa s jej podporou koná zdravotná edukacia členiek cvičením k zdraviu. Taktiež podporuje malú školu slovenského jazyka, ktorú plánujeme rozšíriť pre dospelých a dúfam, že s podporou Veľvyslanectva SR sa nám podarí uskutočniť aspoň jeden konzulárny deň v Rijeke spojený s prednáškou Slovensko a EÚ. Koncom roku pripravuje prednášku pri príležitosti 15 rokov od organizovaného pôsobenia slovenskej národnostnej menšiny v Primorsko-goranskom kraji. To je plán na 2009. rok.

Po krátkom kultúrnom programe speváckej skupiny predseda sa poďakoval prítomným za účasť a pozval ich na občerstvenie, ktoré pripravili naše členky.

(M. Gržinić)

Foto: M. Gržinić

Predsedníctvo MS Rijeka

Volebné valné zhromaždenie MS Lipovľany

Foto: I. Hudec

Predsedníctvo na valnom zhromaždení v Lipovľanoch

V sobotu 31. januára 2009 bolo volebné zhromaždenie MS Lipovľany vo veľkej sále spoločenského domu so začiatkom o 18. hodine. Na samom začiatku zhromaždenia SZ Lipa zaspieval chorvátsku a slovenskú hymnu, po čom nasledovala minútka ticha za všetkých zahynutých chorvátskych obrancov, ako i všetkých členov MS, ktorí umreli od minuloročného zhromaždenia.

Predseda MS Branko Vincent pozdravil všetkých prítomných členov MS a zvlášť hostí: prednostu Lipovlianskeho okresu prof. Stjepana Markanovića, zástupcu predsedu Okresnej rady pána Capana, tajomníka MCH pána Josipa Debeljaka, predsedu KPDU Karpati Mirka Fedaka, delegáciu MS Meďurić na čele s predsedom Jozefom Jozefčíkom, predsedu Dobrovoľného hasičského združenia Damira Hubaka, predsedníčku KUS-u Lipa Maricu Tisajovú, predstaviteľa SZ Lira pána Kačmarčika, predstaviteľa ČB Lipovlianskeho okresu a iných.

Osobitne boli pozdravení i naši členovia - Tomislav Horvat - ktorý žije a pracuje v Bratislave, manželský pár z Križeviec, ako i mnohí členovia z Kutiny a Novskej. Zvolené boli pracovné telesá zhromaždenia. Zhromaždenie viedol Ivan Hudec.

Správu o práci za 4 roky, s dôrazom na 2008. rok, podal pán Branko Vincent. Finančnú správu a správu dozorného výboru podala Marica Tisajová. Po prečítaných správach bola otvorená diskusia. Zástupca predsedu MS Lipovľany pán Josip Krajči zdôraznil veľkú návštevnosť našej webovej stránky, ktorá sa riadne ažúruje. V krátkej lehote stránku navštívilo vyše 5000 ľudí. Bolo počuť i návrhy na zvýšenie členského poplatku - uzavreté je, že je návrh dobrý, ale že sa o tom bude rokovať, keď budú lepšie časy. Na návrh presedajúceho jednohlasne je odvolaný doterajší výkonný výbor a navrhnutý je nový, v zložení: Branko Vincent, Josip Krajči, Marica Tisajová, Ivan Hudec, Róbert Ivanec, Vlado Turas a Zlatko Štrban. Taktiež je navrhnutý i dozorný výbor v zložení: Anička Kubranová, Vinko Krajči a Drago Vincent.

Nasledovalo rokovanie a potom sa pristúpilo k hlasovaniu. Všetci navrhnutí členovi jednohlasne sú zvolení.

Predseda Branko Vincent podal návrh práce na 2009. rok ako i finančný plán. Po rokovaní oba plány a programy boli jednohlasne schválené.

I hostia dostali slovo a vyberanými slovami sa prihovorili prítomným. Prvý sa o slovo hlásil prednosta okresu prof. Marinković, ktorý pochválil vzornú prácu MS Lipovľany a ich spoluprácu s KUS-om Lipa a SZ-om Lira. Pri tejto príležitosti sľúbil i skoré vyriešenie miestností pre činnosť MS Lipovľany.

Po ňom zhromaždenie oslovil predseda KPDU Karpati pán Fedak, predseda Dobrovoľného hasičského združenia pán Hubak, predstaviteľ SZ-u Lira pán Kačmarčik, predsedníčka KUS-u Lipa Marica Tisajová a na samom konci i predseda MS Meďurić pán Jozefčík.

SZ Lira na konci predviedol tri slovenské piesne a poslednú - Tancuj, tancuj za výborného tamburášskeho sprievodu KUS-u Lipa.

Po ukončenom zhromaždení všetci prítomní boli pozvaní na občerstvenie. Napriek tomu, že zhromaždenie potrvalo dve hodiny, mnohí členovia neľutovali čas a za zvukov tambury zdržali sa vo vzájomnom priatelení sa až do polnoci.

(I. Hudec)

Foto: I. Hudec

- Príhovor pána Tomislava Horvata

Foto: I. Hudec

Príhovor pána primátora Stjepana Markanovića

Rozlúčka s predsedom

Dňa 17. februára 2009 hlboko a bôľne nami otriasla zvesť o smrti predsedu MS Našice Andriju Šimešeka.

Ešte v sobotu 14. februára 2009 na Valentína spoločne sme zakončili ešte jednu veľkú prácu pre našu Maticu. Šťastní a spokojní z úspešnej organizácie tohto nášho najvýznamnejšieho podujatia - 7. plesu Slovákov a priateľov rozlúčili sme sa v ranných hodinách budúceho dňa, ani sa nenazdajúc tomu, čo sa stalo.

Toľko plánov ešte bolo pred nami, čo sme si zaumienili spoločne ukončiť pre dobro Slovákov a všetkých priateľov Slovákov v bližšom a širšom okolí.

Pred 15 rokmi v miestnostiach MS Našice 27. apríla 1994 založili sme MS Našice. Hneď sme si spomedzi všetkých vybrali Andriju za predsedu, ktorý vždy bol prvý medzi rovnými - a takým zostal až po svoj predčasný odchod. Za ním zostalo mnoho aktivít, ktoré inicioval a stôp, ktoré po sebe zanechal: študijné cesty do Slovenskej republiky kvôli spoznávaniu sa s našou pravlasťou, zasadená lipy priateľstva v Devíne (pri Bratislave) na znak vďaky za zaopatrenie našich detí začiatkom vlasteneckej vojny, rozvoj jazyka na spôsob, že konal prezentácie kníh, bol organizátorom príležitostných výstav a zúčastňoval sa v mnohých iných aktivitách.

Svoju veľkú energiu a lásku k slovenskému jazyku a kultúre pokúšal sa preniesť na mladšie generácie. Osobitne sa zamýšľal nad tým, ako rozvíjať spolupatričnosť medzi Maticami. Svoju energickosť niekedy ukazoval na svoj zvláštny spôsob, niekedy nebol správne pochopený zmysel jeho slov, ideí, no faktom vždy zostane, že bol človekom plným vízií... Nemajúc poňatia o tom, že sa jeho slová, ktoré povedal narýchlo, stanú pravdivými, vedel často povedať: „Tento (bál) je posledné, čo budem ja organizovať, ďalej nech pracujú mladší…" Tiež povedal „šťastný ten človek, ktorý umrie v topánkach…" Zdá sa, akoby predvídal svoj osud.

Andrija Šimašek sa narodil 8. 11. 1943 v Markovci Našickom ako druhé dieťa otca Andriju a matky Márie. Ukončil obchodnú školu a získal odbornú spôsobilosť na výkon povolania VKV obchodníka. Celý svoj pracovný život strávil v niekoľkých podnikoch - buďto na mieste obchodníka, alebo na mieste vedúceho. Po závideniahodných pracovných úspechoch a pre novovzniknutú situáciu začal súkromne podnikať, spolu s mladším bratom Fraňom zakladá vlastný podnik Šimašek- commerc v Našiciach. Napriek tomu, že ešte v 2001. roku odišiel do zaslúženého dôchodku, pokračoval i naďalej v prenášaní svojej bohatej pracovnej skúsenosti na mladších zamestnancov.

Andrija žil v manželstve s Máriou, rodenou Begićovou, ktorá taktiež predčasne umrela po krátkej a ťažkej chorobe, vo veku 54 rokov. Výsledkom harmonického manželstva sú dve deti; dcéra Albína (nar. 1971. roku), vydatá Arihová, štúdium ukončila na ekonomickej fakulte, neskôr sa stala i Mgr. lesníctva, žije a pracuje v Záhrebe a má päťročného syna Andreja. Dcéra Katarína Šimašeková (nar. 1975. roku) štúdium ukončila na Právnickej fakulte v Záhrebe a zamestnaná je vo firme Šimašek commerc.

Napriek svojej dlhodobej chorobe Andrija sa dlhý rad rokov staral o svoju matku a brata Vilima Šimašeka (nar. 1940. roku), ktorý bol VKV krajčír, od včasnej mladosti ťažký invalid - po zranení v dopravnej nehode.

Ťažko je napočítať v čom všetkom spočíva Andrijov významný prínos ako Slováka, rodiča, človeka a priateľa. Jeho obetavosť, energia a idey zaviazali všetkých nás, ako i budúce generácie, aby pokračovali tam, kde on zastal.

Za všetko, čo vykonal pre svoju rodinu, mesto Našice, Slovákov nášho kraja a iné kultúrne združenia - veľmi mu ĎAKUJEME! (Ž. Jantošik)

Smutná rozlúčka

Dňa 10. februára t. r. na Ústrednom cintoríne v Osijeku zoskupila sa rodina, priatelia a niekoľko členov MS Osijek, aby na posledný odpočinok vyprevadili svojho priateľa a jedného z ešte niekoľkých žijúcich zakladateľov MS Osijek pána Stjepana Králika-Stevika.

Stjepan Králik sa narodil v Jelisavci 14. 08. 1930. Školil sa v Osijeku a tu potom neskôr zostal i žiť a pracovať. Mnohí sa naňho pamätajú ako na riaditeľa Inštitútu pre urbanizmus a komunálne činnosti. Členom MS Osijek je známe, že bol medzi prvými, ktorí v januári 1993 iniciovali zakladanie MS Osijek. Taktiež jeho podpis nájdeme i medzi prvými 17 zakladateľmi tejto Matice.

Pán Stjepan-Stevik, ako ho nazývali jeho priatelia, bol človek krotký, mierny, úprimný a veľmi poctivý. Svojou skúsenosťou, vedomosťami a radami pomáhal v práci mladším členom Matice. No vedel sa i rozveseliť, veľmi mal rád slovenské ľudové piesne a osobitne sa mu páčili piesne Kysuca, Kysuca a Boleráz.

Bol i veľkým patriotom. Miloval Osijek, Slavóniu, Chorvátsko, no bol veľmi hrdý na svoje slovenské korene, na svoju rodnú dedinu Jelisavec a pravlasť Slovensko.

Tak okrem už pred ním zosnulými - I. Kaniseka, O. Lovása, J. Brnu, M. Majeru, M. Strešnjaka, A. Pecníka - opustil nás ešte jeden člen, čia práca a dielo zostanú natrvalo v pamäti medzi terajšími a novšími členmi MS Osijek. (J. Kreiček)

XIII. Valné zhromaždenie Matice slovenskej v Záhrebe

Foto: Z. Jevák

Príhovor pána Igora Derca, zástupcu veľvyslanca SR v Chorvátsku

V utorok 20. januára 2009 sa konalo v poradí už 13. Valné zhromaždenie Matice slovenskej v Záhrebe, na ktorom sa zúčastnilo 60 členov a hostí (35). Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Záhrebe reprezentoval Igor Derco. Chorvátsku a slovenskú hymnu zaspieval spevácky súbor KUS Industrogradnja pod vedením prof. Tomu Živkoviča.

Správu o bohatej činnosti Matice slovenskej v Záhrebe v minulom roku podal predseda Zlatko Jevák. Pán Jevák spomenul, že MS v Záhrebe v roku 2008 pripravila osem spomienkových večerov pri príležitosti výročia narodení či úmrtí významných osobností slovenského a chorvátskeho pôvodu, ktorí sa zaslúžili o rozvoj v kultúrnych dejinách našich dvoch mladých štátov. Pripravili i dva študijné zájazdy na Slovensko, 5-dňový v apríli do Žiliny, Martina, Trenčína, Bojníc a Bratislavy a 3-dňový v októbri do Bratislavy, jaskyne Driny, na Devín a dve hodiny mali zabezpečenú plavbu loďou Žilina po Dunaji. V apríli sa zúčastnili na slávnostnej omši v Skalke nad Váhom, ktorú celebroval páter Ferdinand Takáč. Pripravili dve prezentácie knihy od pátra Ferdinanda Takáča Život me naučio voljeti ljude v októbri v Bratislave a v novembri v Chorvátskom Grobe. Knihu vydali v septembri 2008.

Pán Jevák ďalej spomenul, že prijali 11 nových členov a dve členky zomreli. Na konci roku 2008 mali 106 riadnych členov, z ktorých členský príspevok zaplatilo 69 členov. Bohužiaľ, 50 členov, ktorí neprejavili záujem o matičnú činnosť podľa štatútu museli vylúčiť. Škoda, že v čísle vylúčených členov je najviac Slovákov, takže dnes máme polovičku členov Slovákov a druhú polovičku priateľov Chorvátov. Veľký počet priateľov Chorvátov boli členmi Spolku chorvátsko-slovenského priateľstva v Záhrebe a stali sa členmi Matice slovenskej v Záhrebe, pretože konkrétny program jej práce ich viac zaujal. O tom napíšeme viac v ďalších číslach časopisu Prameň a dáme možnosť niektorým členom, aby sa k tomu vyjadrili.

Pripravujeme materiál na vydanie knihy 15 rokov Matice slovenskej v Záhrebe, v ktorej bude zdokumentované, že najväčšie podujatia pripravila MS v Záhrebe sama a úspešne. Spolok chorvátsko-slovenského priateľstva v Záhrebe nám len sťažoval našu prácu a niektoré podujatia pripravil v rovnaký deň, keď bolo aj stretnutie matičiarov!

Podľa programu na rok 2009 pripravujeme deväť spomienkových večerov, plánujeme vydať knihu od prof. Dr. Matúša Kučeru Chorváti a Slováci v kultúrnych dejinách Chorvátska a Slovenska. Opäť pripravujeme dva študijné zájazdy na Slovensko, a to 5-dňový 22. - 26. apríla 2009 do Košíc, Prešova, Bardejova, Spiša, Levoče, Popradu, Banskej Bystrice a Zvolena. Momentálne sa už prihlásilo 60 členov, viac ako je miest v autobuse. Druhý zájazd plánujeme do Bratislavy a Brna na tri dni 9. - 11. októbra 2009.

Do výkonného výboru sme zvolili Vierku Pifatovú a za vedúceho pre kultúrne a turistické podujatia mladého profesora histórie Jasmina Hutinoviča, ktorý pripravuje prednášku s fotkami z Číny a Ďalekého východu (24. marca t. r.)

Na konci hlavného programu zaspieval spevácky súbor niekoľko slovenských a chorvátskych piesní. Za úspešnú spoluprácu s KUS Industrogradnja predseda Matice slovenskej v Záhrebe Zlatko Jevák odovzdal peknú kyticu kvetov predsedníčke súboru Kataríne Kolakovičovej a dirigentovi T. Živkovičovi odovzdal fľašu slovenskej borovičky.

Na záver bolo pripravené bohaté občerstvenie so slovenským pivom Zlatý bažant.

Foto: Z. Jevák

Vystúpenie KUS Industrogradnja

Foto: Z. Jevák

Na valnom zhromaždení v Záhrebe

Na valnom zhromaždení sa prihlásilo päť nových členov. Jedna z nových členiek je veľkým priateľom Slovákov a Chorvátov zo Švédska a je aj členkou Európskeho parlamentu.

O študijné zájazdy, ktoré pripravuje Matica slovenská v Záhrebe, je stále veľký záujem. Každý z účastníkov zájazdu dostane program cesty, zhrnuté historické a turistické zaujímavosti miest, ktoré navštívia, a jednotlivé mapky.

Prvým zájazdom bude zájazd do Košíc, Banskej Bystrice a do Maďarska a účastníci dostanú kompletnú dokumentáciu zájazdu - spolu 12 strán. Počas cesty sprievodca oboznámi účastníkov zájazdu so zaujímavosťami Slovenska. Prvé dve noci je zabezpečené ubytovanie v Košiciach a posledné dve v Banskej Bystrici.

Predseda Matice slovenskej v Záhrebe Z. Jevák na výkonnom výbore podotkol, akým spôsobom stimulovať Slovákov v Záhrebe, aby sa ich na májových voľbách zúčastnilo omnoho viac ako pri posledných voľbách.

(Z. Jevák)

Knihou proti mínam

V utorok 25. novembra 2008 Matica slovenská v Záhrebe a Združenie obrancov INA NAFTAPLIN KVIN pripravili v miestnostiach Českej besedy v Záhrebe prezentáciu knihy Hrvatski književnici u anegdotama od svojho člena spisovateľa Janka Bučara. O knihe hovorili recenzenti Nevenka Nekičová, Željko Lukič, Zlatko Jevák a sám autor. Úryvky z knihy čítal herec Tomislav Martič.

Plodný spisovateľ Janko Bučar doteraz vydal desať kníh: Misli opasnog čovjeka, Domovinski rat kroz smijeh do suza, Svaki dan ljubav, Nepopravljive misli, Iz neispranog mozga, Anegdote i misli Tina Ujevića, Veselo vino, Istinite lovačke priče, Časna riječ. Autor už má pripravené rukopisy niekoľko ďalších kníh.

Prečítal som si niekoľko jeho kníh a všetky sú humoristické, ale seriózne napísané, môžu sa čítať viackrát, pretože sú zaujímavé a vhodné na rekreačné čítanie.

Účastníci prezentácie si mohli kúpiť všetky knihy Janka Bučara za vhodnú cenu. Autor daroval všetky peniaze z predaja kníh (2 200,-kún) na humanitárnu akciu Knihou proti mínam. Združenie ochrancov INA NAFTAPLIN KVIN ešte dodalo 4 000,- kún. Spolu sa vyzbieralo 15 000,- kún a Matica slovenská v Záhrebe darovala pekný modranský tanier a slovenské čokolády. Pred Vianocami Janko Bučar všetky tieto veci aj so svojimi knihami daroval 15-ročnej žiačke Márii Pasaričovej z Jarminy pri Vinkovciach. Mária ako šesťročná išla s otcom na ryby a otec šliapol na mínu a zostal bez nohy a Mária dostala geler do krku a brady. Slávnostné odovzdávanie darov sa konalo vo Vinkovciach v miestnostiach INA NAFTAPLIN. Mária bola veľmi šťastná a povedala, že si teraz kúpi laptop a bude môcť jednoduchšie komunikovať s rodinou zo Záhrebu, kde teraz študuje.

Sme radi, že sme naším malým darčekom rodine Pasaričovej v Jarmine dali svoj príspevok k vianočnej radosti a Márii želáme, aby úspešne dokončila školu, a aby si čím menej spomínala na nehodu, ktorú zažila ako štvorročné dievčatko.

O tomto milom stretnutí sa písalo v novinách Glas Slavonije z 23. decembra 2008 a v týždenníku Fokus v čísle z 23. januára 2009. (Z. Jevák)

Foto: Z. Jevák

Odovzdavanie darov

Foto: Z. Jevák

Prezentácia knihy

RUSÍNI NA ILOCKOM JAVISKU

Vo štvrtok 15. januára t. r. so začiatkom o 20. (dvadsiatej) hodine sa v Slovenskom dome v Iloku konalo divadelné predstavenie pri príležitosti menín Vladimíra. Veselohru srbského autora Jovana Steriju Popovića s názvom Zlá žena podali divadelníci rusínskeho spolku Jakim Hardi z Petroviec pri Vukovare.

Vstupeniek bolo predaných len 20, v sále však bolo okolo 50 návštevníkov. Výnimočne zľadovatené povrchy na ilockých vozovkách a chodníkoch odradili v ten podvečer ďalší počet divákov od návštevy divadelného predstavenia. Po predstavení pod javiskom hrala skupina Alesis, po večeri sa tam hostia pripojili k domácim a spolu strávili príjemné chvíle. Hostia sa pred polnocou pobrali domov a domáci dočkali polnoc, aby mohli prítomným Vladimírom zagratulovať na meniny.

Réžiu predstavenia mal na starosti Jakim Erdelii. Herci vystúpili v úlohách: Gróf Trifić - Zvonimir Kolbas, Sultana - Ivana Kolbasová, Persa - Irena Naďová, Štefan - Danijel Vašaš, Sreto - Tomislav Rac a Pela - Blaženka Múdra. Šepkári: Nevenka Kolbasová a Ružica Kišová, masky: Snježana Leholatová, svetlo: Miroslav Kolbas, zvukové efekty: Vladimír Dudaš, scéna: Zlatko Međeši a Miroslav Leholat a kostýmy: Mirjana Tokarskijová. Pred samotným predstavením zahral Iločanom monodrámu Peter Kiš a takto obecenstvu predstavil aj túto zložku divadelného umenia. Vďačné ilocké obecenstvo sa Petrovčanom odmeňovalo častým potleskom.

Miroslav Kolbas, predseda petrovského spolku: „Spolok Jakim Hardi pestuje folklór Rusínov v troch vekových skupinách. Máme tiež aj tamburášsky orchester a divadelnú sekciu, v rámci ktorej s mladými v poslednom čase nacvičujeme divadelnú hru. Predstavenie Zlá žena odohral starý tím, ktorý funguje už niekoľko rokov. V Iloku sme už po tretí- krát a sme spokojní, ako ste nás krásne prijali."

Jakim Erdelji, režisér petrovského predstavenia: „Predstavenie sme nacvičili v krátkom čase, začali sme ho nacvičovať v novembri. Divadelná predloha je staromódna, text nie je atraktívny, ale želaním našich členov bolo, aby sme obnovili jedno zo starých predstavení, aké sa u nás hrávalo v 60. a 70. rokoch. S týmto predstavením sa chceme predstaviť aj na 6. prehliadke divadelných ochotníkov Vukovarsko-sriemskej župy v Retkovciach."

Tomislav Raco, herec: „Už tretí rok za sebou dostávam v predstaveniach úlohu alkoholika, tentoraz to bola úloha obuvníka alkoholika. Zaujímavá úloha, možno trochu archaická, ako aj samotné predstavenie, lebo obuvník bije svoju ženu, a to je akože v poriadku. Dnes by istotne skončil vo väzení. Som šťastný, že si môžeme k vám prísť zahrať predstavenie, veď jazyky sú nám podobné, takže sa celkove môžeme rozumieť. Dúfam, že sa budeme častejšie stretávať."

Peter Kiš: „Je to moja 15. úloha. Pred mesiacom som účinkoval na súťažiach v monodráme vo Vojvodine v Novom Sade a získal som druhé miesto. Táto monodráma hovorí o životnej púti jedného sedliaka, ktorá sa prelína z druhej svetovej vojny do tejto poslednej, vlasteneckej. Hovorím o živobytí sedliakov, ako im brali pôdu, ničili malé poľnohospodárske majetky a vytvárali veľké plantáže a kombináty. Stalo sa mi raz, že niektorí v obecenstve plakali, lebo sa na všetko to pamätali."

Spolupráca dvoch jazykovo príbuzných spolkov pokračuje. 8. februára odplatila návštevu detská divadelná skupina Matice slovenskej Ilok a zahrala v Petrovciach hru Vaska, nespi. Ani petrovské obecenstvo nebolo nič horšie od ilockého - deti mali veľkú radosť z reakcie publika. Okrem toho deti v Petrovciach navštívili aj miestne múzeum, v ktorom je nainštalovaná Etnografická zbierka Rusínov a Ukrajincov v Chorvátsku. Ich záujem o vystavené exponáty bol prekvapujúci, čo domácich potešilo.

(V. Miksád)

O aktivitách združení v Jurjevci

MS Jurievec 24. 01. 2009 uskutočnila riadne výročné zhromaždenie. Na tomto zhromaždení, okrem členov MS Jurievec, sa zúčastnili i hostia z MS Josipovec a MS Osijek, ako i predstavitelia ostatných združení z Jurievca. Členky speváckej skupiny zaspievali niekoľko piesní a potom predseda MS Jurievec Matija Kristek vyhlásil zhromaždenie za otvorené. Správu o činnosti a finančnom hospodárení za minulý rok, ako i plán činnosti na rok 2009 podala tajomníčka Andela Majdišová.

Jurievskí rybári uskutočnili svoje výročné zhromaždenie 22. 02. 2009. I na tomto zhromaždení, okrem samotných členov, účasť mali i početní hostia na čele s okresným prednostom Mirkom Vavrom. Predseda združenia Drago Majdiš podal právu o realizovaných plánoch v minulom roku. Najväčšou aktivitou bolo kopanie nového rybníka a úprava jeho širšieho okolia.

(A. Majdišová)

Predseda MS Jurjevec Matija Kristek

Foto: A. Majdišová

Výročné zhromaždenia SKUS-u Fraňo Strapač a MS Markovec

Foto: B. V. Baksová

Predsedníctvo

Dňa 15. februára 2009 roku so začiatkom o 16.00 hodine v miestnostiach, kde folklórna sekcia máva pravidelné skúšky, boli riadne výročné zhromaždenia SKUS-u Fraňo Strapač a MS Markovec.

Zhromaždenia schválili finančné správy, ako i správy o činnosti za 2008. rok. Taktiež schválili i navrhnuté plány a programy na 2009. rok. Sedemnásť usilovných a vytrvalých tanečníkov za svoje riadne príchody na folklórne skúšky a vystúpenia prijalo skromné odmeny.

Združenia za sebou ponechali veľmi úspešný a aktívny 2008. rok. Uskutočnené bolo 315 skúšok, predstavili sa na 37 podujatiach, boli hostiteľmi 16-im folklórnym spolkom, nainštalovali jednu výstavu a organizovali dve študijné cesty. Najväčšou a najvýznamnejšou aktivitou bola tá pri pripomínaní 35. výročia folklórnej sekcie a 15. výročia založenia MS Markovec. Predseda folklórnej sekcie Mirko Kubaša oboznámil prítomných v krátkej správe s aktivitami počas uplynulých 35 rokov, z ktorej sa prítomní dozvedeli, že počas týchto rokov Markovčania mali 681 verejných vystúpení, že boli hostiteľmi 168-im folklórnym spolkom, z čoho až 33 spolkov bolo zo zahraničia. Taktiež boli organizátormi početných podujatí, predstavili sa na početných MFP v Chorvátsku, na Slovensku, v Česku, Rumunsku a vo Vojvodine.

Markovskí folkloristi a matičiari vždy boli a zostanú mostmi priateľstva a veľvyslancami mieru medzi dvomi štátmi (Slovenskom a Chorvátskom), dôstojne predstavujúc nielen seba, ale i Markovec, našický kraj a Chorvátsko.

Plány na 2009. rok taktiež sú veľké, lebo tohto roku Markovec oslavuje 130. výročie svojej existencie a príchodu Slovákov do týchto krajov. Ústredná oslava by sa mala uskutočniť v dňoch 30. apríla - 3. mája a v nej by mali aktívne mať účasť všetky markovské združenia. V polovici júla folkloristi sa predstavia na MFP na Detve, začiatkom septembra nasleduje už tradičný, no tohto roku jubilejný 10. večer polesňakov a v novembri MS Markovec bude organizátorom 11. festivalu slovenskej hudby a spevu Keď sa ruža rozvíjala.

Na zhromaždení sa zúčastnili i primátor mesta Našice Krešimir Žagar, predseda MS Josipovec Zdenko Komar, tajomník MS Našice Željko Jantošik, ako i predstavitelia všetkých markovských združení, Rada Miestneho výboru Markovec, ktorí blahoželali a pochválili výnimočne dobrú prácu a závideniahodné rezultáty, zaželajúc mnoho úspechu i v tomto roku.

(B. V. Baksová)

Foto: B. V. Baksová

Účastníci valného zhromaždenia

Dođi, lane, na divane

31. januára t. r. v Študentskom centre v Osijeku bolo veľmi veselo a zábavne pri bohatom stole preplnenom slanými a sladkými špecialitami; priestor krášlili rôznorodé národné kroje zo všetkých častí Slavónie a Barane, ale i zo zahraničia. Pri dobrej hudbe bol tanec až do včasných ranných hodín. Žiaden návštevník z tejto zábavy neodišiel nespokojný.

Foto: A. Đunđová

Veselenie v Osijeku

Foto: A. Đunđová

Blaženka, Marko a Dubravka

Toto kultúrne podujatie pod názvom Dođi, lane, na divane v organizácii folklórneho súboru Biseri Slavonije uskutočňuje sa už tradične v Osijeku od 1990. Roku. Cieľom podujatia je, aby sa predstavila i tradičná gastronómia, ako i pôvodná hudba a kroje celej Šokadije.

Súťažili sme v tom, kto upraví svoj stôl najlepšie, najpôvodnejšie. V zhode so svojou kultúrou a tradíciou - za svoj stôl sme dostali uznanie. Najlepšie upravený stôl mali členovia KUS-u zo Slakoviec - oni získali odmenu Veľký dukát. Pri tomto súťažení hodnotila sa pôvodná šokacká gastronómia a etnografický poklad účastníkov.

Okrem celkového dojmu dôraz sa kládol i na detaily: spôsob na ktorý je stôl prikrytý, pôvodnosť, výber obrusu, jedálneho príboru, tanierov, pohárov, potravín a pitia. Oceňovala sa pôvodnosť, spôsob prípravy, chuť jedla, kroje osôb, ktoré stáli pri stole. No taktiež veľmi dôležitá bola i prezentácia stola a tú na starosti mal hostiteľ stola.

My sme prichystali naše slovenské špeciality - sladké i slané. Komisia bola oduševnená našimi bryndzovými haluškami a pirohmi, ktoré radi vychutnávajú, keď idú na lyžovanie na Slovensko, ale chutili im i koláče, ktoré prichystali naše členky.

Keďže nám bolo veľmi pekne a chceli sme sa čím lepšie predstaviť s cieľom, aby sa čím viac ľudí dozvedelo o tom, že v Osijeku žijú i Slováci, prihlásili sme sa na súťaž o najkrajší kroj. Blažena Kotrbová sa prihlásila do súťaže vo svojom ilockom kroji a Andelka Đunďová v kroji našej Matice. Bolo nám potešením a cťou stáť spolu v rade s dievčatami a ženami v prekrásnych šokackých krojoch.

Osobitne však musím pochváliť nášho milého člena Marka Boškovića, ktorý zvíťazil v súťažení o najlepšieho tanečníka národných tancov v mužskej kategórii.

Príjemnú atmosféru dodatočne ozvláštnili členky ženskej tamburášskej skupiny GARAVUŠE z Kutjeva a Slavonski dukati so svojou sólistkou - Máriou Pavkovićovou-Snašou.

(A. Đunđová)

MARY V ILOKU PATRILI DEŤOM

2. február 2009 - miesto udalosti Ilok. Príležitosť: divadelné predstavenie na Mary, na Hromnice, teda na meniny Márie, ktorú chorvátski spoluobčania oslavujú ako Svijećnica.

Tým, že sa dospelým nepodarilo nacvičiť tradičné divadelné predstavenie na Jána, 27. decembra 2008, padla úloha udržania tradície na deti.

A tie ju chvályhodne splnili.

Za menej ako mesiac večer čo večer poctivo prichádzali na skúšky, poctivo cvičili, aby sa v druhý februárový deň hrdo predstavili ilockému obecenstvu - teda bližšej a ďalšej rodine, ako aj svojim učiteľom Základnej školy Júlia Benešića.

Pokladníci na dverách Slovenského domu predali 120 vstupeniek, hádam najviac za posledné obdobie, ale v sále bolo o niečo menej ako 200 osôb.

Potom sa začalo predstavenie autora Petra Hudáka Vaska, nespi, v ktorom 18 detí od 5. po 8. triedu zahrali až 56 úloh! Boli to Denis Dubovský, Silvester Nátoni, Daniela Mudrochová, Gabriela Blatnická, Vladimír Mučaji, Dalibor Dubovský, Dajana Mudrochová, Nataša Jakušová, Svetlana Pucovská, Stanislava Drozdovská, Daniela Mučajiová, Martina Menďanová, Dajana Dudášová, Michaela Totová, Darko Ježik, Róbert Koza, Boris Cinkocký a Blanka Bošnjaková.

Hádam treba spomenúť aj skutočnosť, že po prvýkrát boli do divadla zapojené aj deti z Radoša. Ich rodičia a učiteľ Miksád sa po večeroch striedali v prevoze žiakov

Foto: V. Mudroch

Divadelná chasa na konci predstavenia

z Radoša do Iloka a späť, a tým im umožnili rovnoprávne s ilockými deťmi vychutnávať dosky, ktoré znamenajú svet.

Text na námety z bežného života s použitím poetiky slovenských, ruských, bieloruských a ukrajinských ľudových rozprávok spracoval učiteľ Vlatko Miksád, hudbu skomponoval Vladimír Činčurák, počítačovú úpravu hudby a zvukových efektov mal na starosti Pavel Miksád, svetlo Josip Miškulin a Ján Krošlák, Janko Zolnan, Zlatko Pucovský, ktorí mali na starosti techniku, zvuk Ďuro Dubovský, rekvizity Josip Miškulin, Ján Krošlák, Anna Fábryová a Ján Zolnan, kostýmy Vera Miksádová, masky Kvetoslava Miškulinová, plagáty a afiš Vlatko Mudroch. Réžiu a scénu podpísal Vlatko Miksád. Dĺžka trvania premiéry bola 30 minút, prerývaná smiechom a potleskom obecenstva. Nielen deti v obecenstve sa dobre zabávali, aj dospelí akoby sa vrátili späť do čias rozprávok a mladosti.

Predstavenie si prišli pozrieť aj osvetoví pracovníci: riaditeľka ZŠ Júlia Benešića Slavica Večerová, pedagogička Josipa Vigová a kolegovia učiteľa Miksáda.

Slavica Večerová: „Vždy sa rada prídem podívať na tieto detské predstavenia, pretože vždy vidím niečo nové. Predstavenie sme aj napriek jazykovým rozdielom mohli bez ťažkostí sledovať, bolo veľmi pestré a chcela by som pochváliť aj kolegu Miksáda, ako dobrého mentora, aj naše nadané deti. Tradíciu, tak ako si ju pestujú ilockí Slováci, treba udržať, lebo je to bohatstvo rôznorodosti v podobnostiach, aj napriek tomu, že sa termíny divadelných hier detí a dospelých, decéniá pestované, posunuli z pôvodných termínov."

Josipa Vigová: „Bolo to prekrásne predstavenie našich žiakov, ktorí pestujú slovenský jazyk a kultúru. Bolo vidno, že hrali naplno, a tým aj nás vtiahli do deja hry, v ktorej sme sa kochali. Vidieť tu výsledok práce s deťmi, každá generácia je čoraz lepšia, nech tento smer pokračuje aj v budúcnosti a dúfam, že táto činnosť nikdy nezanikne."

Tanja Šijaková: „Veľmi ma prekvapilo vystúpenie detí, tých istých, ktoré stretám na chodbách našej školy, v tejto novej skutočnosti, v novom prostredí, v novom vydaní. Boli skvelí. Nemala som ťažkosti ani so zrozumiteľnosťou, aj keď rozumiem len zopár slovenských slov, predstavenie bolo jednoduché, prístupné, bolo nám umožnené pochopiť odkaz, dobre sa zasmiať a zabaviť sa. Zdôraznila by som dôležitosť udržania si tradície, tak pre väčšinu, ako aj pre národnostnú menšinu, ako je tu v Iloku slovenská. Pozorujem, že deti z takejto činnosti majú pôžitok a že radi v nej účinkujú."

Žiaci, herci detského divadla, vystúpili 8. februára v Petrovciach pri Vukovare a 15. februára vystúpia v Retkovciach pri Vinkovciach v závere 6. Prehliadky divadelných ochotníkov Vukovarsko-sriemskej župy.

Nakoniec treba uviesť aj to, že po divadelnom predstavení 2. februára hrala do tanca návštevníkom hudobná skupina Alesis. Novinou bola však skutočnosť, že po prvýkrát vystúpili s hodinovou vložkou aj mladí muzikanti, ktorí v priestoroch Slovenského domu cvičili necelé dva mesiace. V sále zažili ovácie a potlesky prítomných, čo ich istotne vzpruží k ďalšiemu cvičeniu. Vo štvorčlennej kapele, rad-radom tanečníci folklóru v MS Ilok, sú traja stredoškoláci: Daniel Dubovský - syntetizátor, Pavel Miksád - basová gitara, Nermin Záborský - bicie a mladík, ktorý strednú školu skončil, Miroslav Vranković - elektrická gitara.

(V. Miksád)

Foto: V. Mudroch

Štyri nádeje: Daniel, Pavel, Miroslav, Nermin

7. ples Slovákov a priateľov v obrazoch

Foto: Ž. Jantošik

Domáci a hostia

Foto: Ž. Jantošik

Všetci sme tancovali

Foto: Ž. Jantošik

Primátor mesta Našice Krešimir Žagar s jelisavskými tamburášmi

Foto: Ž. Jantošik

Tajomník MS Našice s manželkou

Foto: Ž. Jantošik

Členovia MS Osijek

Foto: Ž. Jantošik

Dr. Jozef Lang, J.E. Roman Supek, Dr. Mirko Benický

Foto: Ž. Jantošik

Hudobná skupina Straviana z Našic

Foto: Ž. Jantošik

Tamburáši a speváčky MS Jelisavec

Míľovskí Slováci mali fašiangovú zábavu Veselá svadba

Foto: O. Služeková

Účastníci fašiangovej zábavy

Matica slovenská z Míľoviec po prvýkrát tohto roku organizovala fašiangovú zábavu. Veselý svadobný sprievod sa v miestnostiach školy zoskupil v poludňajších hodinách. Zo školy so spevom a za hudobného sprievodu harmonikárky Dragice, s vyzdobeným traktorom a vlečkou zamierili smerom ku vchodu do dediny. Sprevádzali ich i motoristi, ktorí niesli vlajky.

Napriek tomu, že iba večer uskutočnili i výročné zhromaždenie, znaky únavy neprejavovali. Veselý sprievod sa pohol od začiatku dediny, robiac tým radosť svojim spoluobčanom, ktorí ich s oduševnením sprevádzali, lebo ako povedali - na také niečo sa v Míľovciach nik nepamätá. A svadobníci si naozaj na tomto dali záležať - masky boli originálne, nebolo možné rozhodnúť, ktorá je vydarenejšia. Bola tu tehotná mladucha vysoká dva metre spolu so svojím mladomanželom vysokým meter a žiletku. Tiež i bohatý strýc a stryná z Ameriky, ktorí mali vrecká preplnené dolármi, harmonikárka Dragica, kuchár v KTC-u, šťastní rodičia, družbovia, kmotrovci a ostatní vyparádení svadobníci. A aká by to svadba bola bez ceremónie sobáša! Takže tu musel byť i farár v sprievode mníšky, ktorý dvakrát uskutočnil slávnostný čin sobáša. Svadobníci nešetrili hrdlá, naďaleko sa ozývali piesne a i kolo sa rozkrútilo. Občania túto veselú skupinu odmenili pampúchmi a u rodiny Lukačekovej sa zohriali teplými nápojmi. Potrebné je pochváliť i úsilie tých najmladších, ktorí sa taktiež zapojili do veselého sprievodu. Je to znakom, že tradíciu fašiangových zvykov na týchto priestoroch mladšie generácie budú pestovať a chrániť si svoje národné zvyky pred zabudnutím. Keď prešli všetkými ulicami Míľoviec, veselí svadobníci šli do Novej Bukovice, kde pokračovali veselicou.

Na rozlúčke bolo dohodnuté, že sa takáto fašiangová zábava bude organizovať i na budúci rok. (O. Služek)

Foto: O. Služeková

Účastníci fašiangovej zábavy

Matica slovenská z Mileviec uskutočnila Volebné ročné zhromaždenie

V sobotu, MS Milevci usporiadala Volebné ročné zhromaždenie, ktorému sa ozvalo početné členstvo, ako i hostia - Zlatko Milošević -starosta Obce Nová Bukovica, Tatjana Grabićová - riaditeľka Z. Š. Vladimíra Nazora, Stevo Terek - predseda Miestneho výboru Mileviec a hostia z Kultúrno - umeleckého spolku Kolo z osady Donja Bebrina.

V Správe o práci, predseda Ďuro Sobol pospomínal aktivity, ktoré MS Milevce uskutočnila behom minulého roku - od početných vystúpení Tanečno - speváckej skupiny po celom Chorvátsku, organizovania „Večeri slovenského folklóru" v rámci osláv Dňa obce Novej Bukovice a úspešne organizované podujatie „Milevské kukuričné dni". Pokiaľ ide o iné aktivity, spomenul obnovu národných krojov, pokračované je s vyučovaním slovenského jazyka - počet žiakov zväčšil sa z 11 na 15.

S neskrytou hrdosťou predseda hovoril o najväčšom docielení - výstavbe Chorvátsko - slovenského domu:

„Opravdivou mi je radosťou oboznámiť vás, že je druhá fáza výstavby

Foto: O. Služeková

Na valnom zhromaždení v Míľovciach

pred ukončením. Teraz už len čakáme na stavebný materiál od donátorov zo Slovenska, aby napokon Dom bol pod strechou. Počas apríla by malo dôjsť k tejto realizácie. Doteraz je do stavby vložené asi pol miliónov kún a so stavbou sa bude pokračovať i v tomto roku." - prítomným povedal Sobol, ďakujúc pritom donátorom a sponzorom - Ministerstvu kultúry, parlamentárnej zástupkyne pre Čechov a Slovákov - pani Zdenke Čuchnilovej a Vláde RCH, Zväzu Slovákov - Rade pre národnostné menšiny, Obci Nová Bukovica, MS Milevci a iným sponzorom. Vo finančnej správe, pokladník Ivica Vuković zdôraznil ambicióznosť minuloročného plánu, ktorý bol realizovaný takmer 80 percentne, no pripomenul, že sú plány pre tento rok ešte ambicióznejšie. Väčšinu finančných prostriedkov plánujú vložiť pre výstavbu Domu. V programe práce Jasna Matota spomenula aktivity, ktoré MS musí odrobiť behom tohto roku.

Rozpustený je starý a vymenovaný nový Spravujúci výbor v zostavení: Ďuro Sobol, Olgica Služeková, Jasna Matota, Dragica Znika, Rozika Ciganová, Ivan Vuković, Zlata Jagnjićová, Snježana Lehpamerová a Željka Kraljiková. Starosť o pokladňu prebrala Dragica Znika, pokým sa novou zástupkyňou predsedu stala Jasna Matota. Vedľa gratulácií novozvolenom vedeniu, prednosta Obce Miloševič povedal, že rok 2004. má osobitný význam - práve pre zakladanie Matice: „Od toho roku Obec zbohatla a milevské obyvateľstvo dožilo znovuzrodenie… Mnoho času a úsilia vložené je do práce tanečnej skupiny, ktorá nás oduševňuje pri svojich vystúpeniach... Taktiež, potrebné je pochváliť i ohromnú podporu jednotlivcov pokiaľ ide o realizáciu finančného plánu, niektorí zasa usilovne priložili svoje ruky a pracovali dobrovoľne a jednou z najaktívnejších členiek je Vera Radašová. Ďakujúc jej úsiliu, dostali sme prostriedky z Ministerstva kultúry", medzi ostatným povedal starosta.

Riaditeľka Grabićová povedala, že je emotívne viazaná pre Milevce, pripomenula si na otvorenie školy v Milevciach keď Jasna Matota v slovenskej reči pozdravila vtedajšiu ministerku Ljilju Vokićovú.

Predseda Sobol sa zavďačil stálemu sponzorovi Miljevčanov - Emilovi Dorčákovi, ktorý prednedávnom daroval mužským členom tanečnej skupiny so šesť vyšívaných vestov. Vyberanými slovami sa zavďačil i pani Radašovej, ktorá sa potom prítomným i prihovorila so zopár slov a bola odmenená ohromným potleskom. Taktiež slová chvály vyslovil i prof. Andrejovi Kuricovi, lebo ďakujúc jeho veľkému angažovaniu sa, Milevčania dostali početné donácie. Taktiež, prof. Kuric zaslal početné projekty, napísané v slovenskej reči, na Slovensko a tak stihli finančné prostriedky pre rozhlasové vysielanie, pre organizáciu podujatia „Milevské kukuričné dni", ako i finančné prostriedky potrebné pre pokračovanie vo výstavbe domu.

Po ukončení pracovnej časti, domáci prichystali občerstvenie a veselé priatelenie sa pokračovalo za spevu a hudobného sprievodu troch harmonikárov.

(O. Služeková)

Foto: O. Služeková

Po práci tanec

Výročné zhromaždenie MS Zokov Gaj

Foto: L. Hološová

Účastníci valného zhromaždenia v Z. Gaji

17. 01. 2009 MS Zokov Gaj usporiadala svoje riadne výročné zhromaždenie. Zhromaždenie otvoril predseda N. Čiš. Najprv navrhli a potom i schválili rokovací program. Absolvujúc body rokovacieho programu zhromaždenia, správy o minuloročnej činnosti, prítomných členov MS Zokov Gaj, ako i našich milých hostí - prof. Andreja Kurica a pána M. Barukčića oboznámili sme so všetkými aktivitami uskutočnenými v minulom roku v našej Matici. V minulom roku sa uskutočnil veľký počet vystúpení - tak detskej spevácko-tanečnej skupiny, ako i staršej speváckej skupiny. Zaznamenané sú početné hosťovania našej Matice, ale sme i privítali milých hostí na našich podujatiach. Minulého roku sa uskutočnil i protiasimilačný program pod vedením prof. Andreja Kurica. Riadne sa konali schôdze MS a správneho výboru. Predseda svedomite plnil svoje záväzky, riadne sa zúčastňoval na zasadnutiach Zväzu Slovákov v RCH ako predstaviteľ MS Zokov Gaj. Po podaní správ (finančnej a správy o činnosti MS) pokladník prečítal plán práce na tento rok - všetky správy a plán boli schválené. Na samom konci zhromaždenia MS získala podporu zo strany našich hostí, ktorí nám zaželali ešte mnoho úspechu a vytrvalosti v budúcej práci.

Po všetkom nevystalo ani skromné občerstvenie a staršie členky pritom zaspievali niekoľko krásnych slovenských piesní.

Možno uzavrieť, že všetko bolo dobre vykonané, a preto nevystali ani pochvaly. (L. Hološová)

Deň sv. Valentína

Foto: A. Đunđová

Vystúpenie speváckej skupiny MS Osijek

Pri príležitosti Dňa sv. Valentína v pondelok 16. februára t. r. už tradične navštívili sme chránencov v Domove pre psychicky chorých dospelých v Osijeku.

Pre chránencov tohto domova prichystali sme príležitostný polhodinový program. Zaspievali sme im niekoľko slovenských a chorvátskych piesní za hudobného sprievodu nášho člena - harmonikára Ladislava Matančevića. Veselé obecenstvo spievalo spolu s nami známe chorvátske piesne. Na konci programu si i zatancovali.

Potom sme ich počastovali sladkosťami, ktoré sme so sebou priniesli.

Tohto roku sme spievali idúc z izby do izby, navštívili i tých chránencov domova, ktorí sa nemôžu samostatne pohybovať.

Niektorí z nich radi s nami zaspievali, niektorým sa zaleskli slzy v očiach, no bolo i tých, ktorým ani naša úprimná pieseň nemohla napraviť náladu... títo chránenci žijú v nejakom svojom svete, sú spomalení, majú smutné pohľady, hlboko sú do seba ponorení...

Preto nám bolo veľkým potešením, že sme aspoň tým zdravším mohli napraviť náladu, rozveseliť ich...

V rozhovore s s pracovníkmi domova, dozvedeli sme sa, že je v domove umiestnených 103 chránencov. Pripomenuli, že majú obyvateľku tohto domova - Jelicu, ktorá je u nich až 41 rokov . V súčasnosti má 69 rokov, no vyzerá ako dievčatko. Obyvatelia Sjenjaku ju preto i volajú babka-dievča. Keďže je Deň sv. Valentína dňom lásky a darovania, i my sme priniesli darčeky. Každá naša členka upiekla jeden druh koláčov. Priniesli sme im i garderóbu - síce, už predtým nosenú, no vo veľmi dobrom stave, čomu sa veľmi potešili. (A. Đunđová)

Valentínska zábava

Foto: Ž. Brník

Primátor mesta Našice Krešimir Žagar v Jelisavci

Usilovné členky Združenia Naša djeca z Jelisavca ani tohto roku nesklamali svojich spoluobčanov. Totiž, už tradične, v ich organizácii bola prichystaná výborná zábava pri príležitosti sviatku zaľúbených - Dňa sv. Valentína.

Samozrejme, i tohto roku ideálnym miestom na takéto dianie bolo Kultúrne centrum Slovákov v Jelisavci. Keďže o takýto druh zábavy vždy vládne veľký záujem - a bolo tak i tohto roku - Kultúrne centrum Slovákov sa zaplnilo všetkými tými, ktorí majú radi pieseň, tanec a veselenie sa. Tohto roku sa o veselú hudbu a príjemnú atmosféru postarali výborní členovia kapely Stavijana bend.

Okrem dobrej hudby, výborného jedla a rôznorodých nápojov, členky Združenia Naša djeca počas zábavy organizovali i zábavné hry a tombolu, čo dodatočne zlepšilo náladu prítomných. Sama veselica potrvala do rána.

Cieľom organizovania takýchto zábav je okrem iného i určitý finančný zisk, ktorým členky Združenia Naša djeca financujú svoje rôznorodé programy počas celého roku. Musíme pripomenúť, že i mesto Našice na prácu a pôsobenie tohto združenia vyčleňuje určité finančné prostriedky zo svojho rozpočtu, ako to bolo i teraz - a je to na chválu mestu. Preto ani nediví, že sa členky Združenia Naša djeca Jelisavec vždy s chválou zmieňujú o kvalitnej spolupráci s primátorom mesta Našice Mgr. Krešimirom Žagarom, mestskou radou a mestskou správou. Potrebné je zdôrazniť, že sa primátor Žagar každoročne i osobne zúčastňuje na tejto zábave a všemožne podporuje prácu všetkých združení v Jelisavci.

Nakoniec môžeme iba pochváliť toto usilovné združenie v Jelisavci, ktoré sa popri uskutočňovaní vlastných programov usiluje pomôcť i pri organizácii rôznych osláv, podujatí a pomáha i v práci všetkým iným združeniam v meste.

Táto svornosť združení v Jelisavci sa veľmi pozitívne odráža i na kvalitu a spôsob života v Jelisavci. (Ž. Brník)

Vvysielanie v slovenskej reči na Rádio Našice

Foto: Ž. Brník

Členovia redakcie Rádia Našice

Redakciu vysielania v slovenskej reči Rádia Našice tvoria: Željko Brník - redaktor, Mgr. Ružica Vinčaková - preklad textov z chorvátskeho jazyka do slovenského, Ena Brnjiková a Josipa Kubašová - moderátorky vysielania.

Práca tejto redakcie sa začala 05. 03. 2008, keď bolo i prvé vysielanie. Pre všetkých tých, čo nevedia, pripomíname, že toto vysielanie môžu počúvať každú stredu v čase 18.15 - 18. 45.

Počas ročných dovoleniek a letných prázdnin, presnejšie - od 1. júla - 1. septembra je pauza, takže sa v tomto čase sa po slovensky nevysiela.

Od začiatku práce novej redakcie je prichystané a odvysielané 43 relácií či vysielaní v slovenskej reči. Vysielania obsahujú rôzne informácie, sledujú udalosti z oblasti kultúry, života slovenskej národnostnej menšiny - osobitne našického kraja, ale zaoberajú sa i otázkami školstva, športu, sú tu i rôzne zaujímavosti, poučné príspevky týkajúce sa ochrany zdravia, rôzne iné rady a zastúpené sú i zaujímavé témy a udalosti zo Slovenskej republiky. Vo vysielaní si poslucháči môžu vypočuť i aspoň 4 - 6 slovenských piesní.

(Ž. Brník)

Naša mládež a deti

Výchova detí v rodinách je dnes pre celodennú zamestnanosť a čo najvyšší finančný zisk rodičov zanedbávaná. Podobne je to aj v školách, kde učitelia a pedagógovia zaťažení učebným plánom a učebnými osnovami, nemajú čas venovať sa výchove detí. A je tu aj tretia príčina a to strach povedať niečo dnešnej mládeži. Napomenúť ju. Poukázať jej na chyby a ukázať správnu cestu do života. A konečne v záujme účinnejšej výchovy detí rodičia, učitelia a pedagógovia by však mali spolupracovať.

Som vychovávateľ v školskom internáte a z roka na rok pozorujem, že mládež je čím ďalej, tým neaktívnejšia, bezcitnejšia. Niekedy u nás v internáte boli podelené práce, ktoré mali robiť stredoškoláci, obyvatelia internátu u nás. Bolo to: „dežurstvo" služba na vrátnici, obsluhovanie pri raňajkách, obede a večeri, umývanie riadu, pomoc v kuchyni, čistenie chodieb, upratovanie izieb a pod. Dnes z toho nerobia takmer nič. Nech máme akúkoľvek tvorivú činnosť, je problém urobiť poriadok na stole, vyčistiť balkóny, terasy internátu od odpadkov. Ani doma sa mládež nespráva lepšie. To mi potvrdzujú rodičia žiakov, keď sa prídu poinformovať o svojich ratolestiach. Potvrdzujú mi to aj ich učiteľky. Pýtam sa, ako a či je vôbec možné prebudiť deti počítačovej generácie z lenivosti a letargie? Ja vravím, že áno! Potrebne je však vynaložiť a ukázať žiakom, mládeži mnoho obety, lásky, usilovnosti a osobný príklad.

Bezcitnosť, lenivosť detí a mládeže a ich nezáujem o fyzickú prácu či poriadok sa mi zdá, že sa stal problémom celej spoločnosti. Deti dnešnej doby dostávajú všetko „na tanieri" a zadarmo. Majú všetko, čo len chcú a oni si na to zvykli. Doba, v ktorej rastú a vyvíjajú sa, je doba moderná, doba zisku. Je to doba kde musíš kráčať neustále rýchlym krokom, kde ti nedovolia zastať oddýchnuť si, načerpať čerstvých síl. Aj na dovolenke ťa bombardujú a určujú ti, čo máš robiť a ako sa máš správať. Dneskajší rodičia nemajú čas na rozhovor už ani s vlastnými deťmi, na hodnotenie ich správania, na spoločnú prácu i zábavu. Veľa pracujú, pretože chcú veľa.

Všetci chceme viac a viac. Stále chceme doma niečo meniť, niečo mať nové, stále chceme byť in. Mať dve autá, dvatri televízory, aj to nie hocijaké. Počítače, pre každého v dome, nové mobily, nový nábytok, pretože ten od vlani už nie je v móde: Nové šaty, topánky… A k tomuto nás nútia tí, čo majú v rukách masmédia. Oni nám plánujú a kontrolujú život, život rodiny, mojej a tvojej, našej mládeži. Sú to „bohovia", ktorí nám od rána do večera diktujú, čo máme robiť, a tak aj našej mládeži. Títo našim deťom a mládeži hovoria, kedy majú vstávať, čo si majú obliecť, čo zjesť, počúvať, alebo nepočúvať. Oni tvoria obraz žiaka, mladíka. Oni mu hovoria, ako sa má správať, čo má robiť. Táto a takáto výchova sa prenáša aj do rodiny, aj do školy, do internátu a na ulicu.

Istotne sa ma opýtate, či učiteľ v škole, či ja ako vychovávateľ môžem učiť deti, aby písali domáce úlohy, očistili si izbu, upratali posteľ, nechali poriadok za sebou. Áno, lebo aj to je súčasťou výchovy a práce s deťmi, no vždy musím hľadať vhodné formy komunikácie so žiakom i celou skupinou. V školstve pracujem už takmer 30 rokov a počas nich som sa v pedagogickej práci stretol s mnohými výchovnými problémami. Uvedomujem si, že ich treba poctivo riešiť, a to aj vtedy, ak ide o individuálny výchovný problém žiaka.

V prvom rade, čo som zistil, je potrebné určiť si so žiakmi pravidlá, ktoré budú všetci dodržiavať. Predtým ich však musia prijať za svoje. V skupine si musíme zistiť dobré a slabé stránky skupiny. Čo je veľmi dôležité, ba opovážil by som sa povedať najdôležitejšie, dávať osobný príklad učiteľa a vychovávateľa. Príklad musíme dávať v správaní sa, v obliekaní, v práci, v poriadku vo svojej izbe. V internáte nás deti pozerajú, sledujú, vidia. Sme s nimi 24 hodín. Viac ako rodičia a naši odchovanci nás poznajú až „pod kožu". Je potrebne motivovať deti a hodnotiť ich prácu. A veľmi dôležitá je aj spolupráca s rodičmi. Ako je dobre, keď vychovávateľ a rodičia spolupracujú a navzájom si pomáhajú a hľadajú cestu jednotnej výchovy zverených nám deti.

Naše deti, mládež sú dobré, len je potrebne s nimi robiť, rozprávať, pomáhať im ukazovať pravú cestu. Ako je dobre vedieť si sadnúť s nimi, vypiť si čajík, kávičku a rozprávať o bežných veciach. Deti to chcú, otvárajú sa nám a ak majú problémy, riešime ich ľahšie. Svoje povinnosti urobia s láskou a prejde im to do zvyku a nebudú v tom vidieť záťaž, ale radosť, zodpovednosť. Najväčšou odmenou pre vychovávateľa je, keď si deti získané postoje a návyky z internátu odnesú domov a do ďalšieho života a keď prídu za vami o niekoľko rokov a povedia vám, ďakujeme za pomoc. (Pripravil: A.M.Kuric)

Vzťah spoločnosti k starým ľuďom

Prišla k nám suseda, 70-ročná vdova a rozpráva, že jej bol pohubený televízor. Zavolala majstra, ktorý jej za opravu, vraví, zobral 1.000 Kn. Veď za tie peniaze ste mohli kúpiť nový televízor, povedal som jej. Starenka sa cítila oklamaná. A stále je ohrozovaná, pretože podobných nepríjemností s majstrami, priekupníkmi či falošnými poisťovacími agentmi už zažila viac. Z našej spoločnosti sa vytratila úcta k starým osobám. Aký je vlastne vzťah spoločnosti k starým ľuďom?

Úcta k starším je súčasťou prirodzenej morálky, a preto je prítomná vo väčšine kultúr. U kresťanov je táto úcta uzákonená v štvrtom Božom prikázaní. Starí ľudia patria medzi najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva. Starí ľudia sa musia vyrovnať so zdravotnými problémami, so stratou partnera, samotou… Odchod do dôchodku znamená stratu spoločenských kontaktov. Tieto a iné faktory spôsobujú, že starí ľudia nemajú dostatočnú schopnosť brániť sa a často sú objektom kriminálnej činnosti. V novinách som čítal, že sa očakáva, že v priebehu nasledujúcich 50 rokov sa počet starých ľudí u nás zdvojnásobí. Je naša spoločnosť na túto skutočnosť pripravená? Ako to možno v súčasnosti sledovať aj v masmédiách. Je známe, že počet starých ľudí aj v iných štátoch narastá a vlády štátov vyhlasujú, že sa budú o nich starať. Starajú sa? Že sa nestarajú dostatočne, svedčí o tom napríklad znižovanie dôchodkov. A veru dneskajší svet má iné priority. Dnes sa do popredia dostal kult mladosti a peňazí. Dnes sa zdôrazňuje výkon a úspech. Ľudia, ktorí nespĺňajú tieto požiadavky, sa považujú za menejhodnotných, zbytočných. Aj v časti našej spoločnosti pretrvávajú negatívne postoje k starým ľuďom. Každý človek je jedinečný a zasluhuje si ochranu.

Najdôležitejšiu úlohu pri formovaní mienky a postoju voči starým ľuďom mala by byť rodina. Avšak v dnešnej dobe vieme, že aj tu je kríza. V ktorej rodine dnes nájdete žiť spolu starých rodičov so svojimi synmi a dcérami a vnúčatami? Rozpadla sa viacgeneračná rodina, deti nemajú príležitosť spoznávať hodnoty starých rodičov a nenadobúdajú bližší vzťah k starým ľuďom. Aj náboženstvo, ktoré zdôrazňuje etické aspekty k starým ľudom, má veľmi dôležitú úlohu. Je tu aj situácia, že na starnutie a starobu nie sú pripravení ani samí starí ľudia. Neraz sú zaskočení tým, že zostarli. Staroba je obdobie, keď sa završuje ľudský život. Je posledným obdobím usporiadať si vzťahy k rodine, okoliu a „vyrovnať sa" s Bohom. Práve na tento rozmer sa pri aktivitách pre starých ľudí často zabúda. Starí ľudia, staroba a starnutie je výzva pre každého z nás i pre celú spoločnosť, aby sme k nim pristupovali zodpovednejšie a citlivejšie.

(Pripravil A.M. Kuric)

VEĽVYSLANECTVO CHORVÁTSKEJ REPUBLIKY
v BRATISLAVE
a
CHORVÁTSKY KLUB SLOVENSKO – CHORVÁTSKEHO PRIATEĽSTVA - Bratislava
v spolupráci s
KOORDINACIOU CHORVÁTSKYCH SPOLOČNOSTI PRIATEĽSTVA - ZÁHREB
MATICOU SLOVENSKOU ZÁHREB
SPOLOČNOSŤOU CHORVÁTSKO–SLOVENSKÉHO PRIATEĽSTVA ZÁHREB
Vás srdečne pozývajú
na udelenie VYZNAMENANIA

Dr.h.c.prof.PhDr. **Matušovi KUČEROVI**, Dr.Sc.
veľvyslancovi
a
Doc.PhDr. **Kvetoslave KUČEROVEJ**

ZA POZDVIHNUTIE HOSPODÁRSKYCH, KULTÚRNYCH A HISTORICKÝCH VZŤAHOV MEDZI CHORVÁTSKOU A SLOVENSKOU REPUBLIKOU

Udelenie vyznamenania sa uskutoční

26. 03. 2009 (štvrtok) o 18.00 hodine

v priestoroch

VEĽVYSLANECTVA CHORVÁTSKEJ REPUBLIKY
– Mišíkova 21, BRATISLAVA

Obloha je stále belasá - len ju treba uzrieť

Božena Dasovićová

S potešením a „na jeden dych" som si prečítala útlu knihu ilockej autorky s poetickým názvom Belasá obloha detstva. Práve do tohto detstva, nezaťaženého klamstvom, intrigami, ohováraním a zlobou nás všetkých - malých aj veľkých - akoby za ruku vedie talentovaná autorka, žena s vnímavou a predovšetkým citlivou ľudskou dušou, matka, učiteľka a spisovateľka v jednej osobe, Boženka Dasovićová. Z riadkov tejto detskej knihy na mňa zavanulo toľkou úprimnosťou, toleranciou voči ľudským slabôstkam, humorom a vierou v ľudské dobro, ktoré je podstatou každého človeka, ktoré však v ňom treba odmala rozvíjať a upevňovať, že som nevdojak zatúžila zoznámiť sa s autorkou aj osobne (a som šťastná, že sa mi momentálne naskytla táto príležitosť).

Pripomína nám, aké dôležité je mať oboch rodičov, chápavých a vľúdnych, ktorí sa o dieťa nežne starajú, akí dôležití sú pre citovú výchovu starí rodičia, predovšetkým vždy láskavé a odpúšťajúce staré mamy a aké dôležité je najmä v škôlke a v nižších triedach základnej školy natrafiť na múdrych a trpezlivých učiteľov..., teda aké dôležité je byť v detstve obklopený všetkými tými, ktorí nás nepozorovane a s láskou vedú neprebádanou cestou poznania, otvárajú nám brány do života, no zároveň v nás zanechávajú nezmazateľnú stopu citovej a dobré je, keď aj citlivej výchovy.

Autorka sa hlboko žensky vnára do duše malého človiečika, žasne nad jeho fantáziou a obrazotvornosťou (v poviedke Hviezdičky), nad jeho citlivou a neskazenou detskou dušou (v poviedke Na Štedrý večer), ale aj nad jeho vynaliezavosťou (v poviedke Zmrzlina). S porozumením i humorným nadhľadom prežíva stretnutia malého človiečika s prvými prekážkami a citovými vzplanutiami (poviedky Biely balík, Ako prežiť školu, Babka nad zlato, Deň, v ktorom mama prechádzala na červenú, Ceruzky a Zabudnutý dáždnik), nežne ho vedie po ceste ich zdolávania. V knižke nájdeme aj autorské rozprávky, ktoré síce vychádzajú z poznania populárnych ľudo-

vých rozprávok o Popoluške, Šípkovej Ruženke, o Zlatovláske, o dobrých vílach či nebojácnom Zajkovu Uškovi, ich postavy však sú zasadené do moderného súčasného sveta s jeho chápaním dobra a zla, humánnosti a nehumánnosti, čo autorke slúži ako nevyčerpateľný zdroj komiky a láskavého humoru (také sú rozprávky Zajko Gabriel a Popoluška, Poplach na kráľovskom dvore, Rozprávka o smutnej dobrej víle). Svoju alegóriu na ľudské správanie a konanie autorka stavia na neživom svete techniky (rozprávka Telefónna láska) či na pestrom svete jarných kvetov (rozprávka Jarná pohoda). Jediná báseň, zaradená do výberu, láskou je prežiarená spomienka autorky na jej detstvo a osoby jej detstvu najbližšie, teda na rodičov (báseň Obraz z detstva).

Jazyk poviedok aj rozprávok je živý, dynamický, blízky konverzačnému štýlu súčasnej modernej slovenčiny a v prekladoch potom chorvátčiny, plný metafor, prirovnaní, frazeológie, deminutív aj expresív, familiarizmov aj detských slov, teda blízky je slovnej zásobe detského čitateľa, pre ktorého je knižka primárne určená. Škoda len, že konečná jazyková úprava knihy nebola zverená rodenému Slovákovi a slovakistovi, ktorý by bol rozplietol zamotané uzlíčky pravopisných pravidiel a nahradil zaužívané, ale dnes už zastarané výrazy a zvraty národnostnej menšiny žijúcej v Chorvátsku výrazmi zo súčasnej modernej spisovnej slovenčiny.

Veľmi vysoko hodnotím bilingválny charakter knihy, umožňujúci vzájomne porovnávať lexikálne, gramatické aj štylistické prostriedky v dvoch blízkych slovanských jazykoch, budovať na paralelách a spoločných kultúrnych hodnotách. Siahnuť teda po nej môžu malí aj veľkí, Slováci aj Chorváti, ale najmä slovenskí Chorváti a chorvátski Slováci, teda ľudia, ktorým sú obidve kultúry a obidva jazyky blízke a ktorí sú nositeľmi najvyšších ideálov porozumenia a dávneho bratstva našich dvoch národov.

Každé dieťa si v knihe nájde hlboký etický odkaz, blízke mu bude zmýšľanie aj konanie postáv, schuti sa zasmeje nad sprítomnením sveta klasických ľudových rozprávok.

No a v každom z nás dospelých Boženka Dasovićová svojou knihou Belasá obloha detstva prebudí hlboko ukrytého malého človiečika, zvedavého a zraniteľného, akými sme boli v čase svojho detstva. Poďakujme sa teda autorke, že nám tohto zabudnutého človiečika pomáha oživiť a spolu s ním spomenúť si na všetkých tých, ktorí nás detstvom sprevádzali a ktorým patrí naša večná vďaka. Lebo obloha je stále belasá - len ju treba vedieť uzrieť.

(doc. PhDr. Eva Tibenská, CSc., lektorka slovenského jazyka a slovenskej kultúry na Univerzite v Záhrebe)

Horská turistika

Príroda je to, čo nás obklopuje a čoho sme súčasťou. Jej krása vzbudzuje obdiv a pokoj, zároveň však aj rešpekt a úctu k dedičstvu, za ktoré sme zodpovední. Veď vďaka lesom dýchame zdravý vzduch a vďaka nim sa môžeme kochať nádherou prírodných scenérií.

Slovensko je krajina zelených lesov, mohutných vrchov a dolín atraktívnych pre letnú dovolenku. Nezabudnuteľný zážitok vám poskytnú nádherné vodopády, tiesňavy či jaskyne. Slovensko je domovom vzácnych rastlín a zvierat. V listnatých lesoch môžete stretnúť srny či diviaky, na stromoch ťukajúce ďatle. Vo vysokohorských pásmach žijú kamzíky alebo svište. V ihličnatých lesoch má svoj domov aj medveď. Množstvo národných parkov, pohorí, riek, minerálnych prameňov a jaskýň vytvára zo Slovenska bohatú prírodnú krajinu. Až dve pätiny územia Slovenska tvoria lesy. Listnaté mierne prevažujú nad ihličnatými. Najkrajšie obdobie pre horskú turistiku je na Slovensku od mája do septembra. Vám alebo aj vašim deťom prinesie turistika veľa čerstvého, zdravého vzduchu. Po horskej túre, o ktorej náročnosti rozhodnete sami, získate nové zážitky, osvieženie a optimizmus do ďalších dní.

Slovensko má 9 národných parkov a 14 chránených krajinných oblastí. Najmenší je Pieninský národný park, najväčší je Národný park Nízke Tatry. Tatranský národný park je územie s najvyššími vrchmi. Najdivokejšie turistické chodníky sú v Slovenskom raji. Významné krasové územie je v Slovenskom krase. Ak sa rozhodnete spoznávať nádhernú prírodu slovenských lesov a vydáte sa na turistiku, nebudete sklamaní. Nájdete náučné chodníky a turistické trasy, môžete splavovať rieky, obdivovať krásy kaňonov riek, užiť si výhľad na Slovensko z niektorého vrcholu hôr. Výhľady do dolín sú naozaj nezabudnuteľné. Prevedieme vás po chodníčkoch našich lesov, predstavíme vám to, čo môžete vidieť v oblasti, ktorú si vyberiete pre svoju dovolenku. Turistami najnavštevovanejšie horské oblasti sú Vysoké Tatry, Nízke Tatry, Slovenský raj, Pieniny, rovnako však aj Malá Fatra alebo Slovenský kras a ďalšie. Stretnete tu naozaj veľa turistov, ktorých množstvo ubúda s dĺžkou a náročnosťou túry. V popise jednotlivých oblastí nájdete aj tipy na túry so zaujímavými miestami. Obľúbeným vrchom pre horskú turistiku je Kriváň vo Vysokých Tatrách, Chopok a Ďumbier v Nízkych Tatrách. Lanovkou sa dostanete na druhý najvyšší vrch našich veľhôr, Lomnický štít. V Malej Fatre vás zaujme Rozsutec. Pri niektorých trasách nie je možný výstup bez horského vodcu.

Oblečenie, obuv, tekutiny

Na túru použite pohodlnú, pevnú obuv. Otvorené šľapky a sandále nie sú vhodné. Cestičky v horách sú často kamenisté, môžu byť mokré, nevhodná obuv by vám mohla spôsobiť úraz. Oblečenie na turistiku by malo byť viacvrstvové, aby ste sa mohli pri ochladení obliecť a pri oteplení vyzliecť. Teplota v horách sa odlišuje od teploty v nížinách a s nadmorskou výškou klesá. Niekedy pri teplom, slnečnom počasí stačí v nižších polohách Slovenska len tričko, bez vrchnej bundy sa však na túru neodporúča ísť. Na vrcholoch pohorí je teplota v lete len niekoľko stupňov nad nulou. Nezabudnite na dostatočné množstvo tekutín a majte pri sebe aj niečo na zjedenie. Horské chaty ponúkajú občerstvenie, nevyskytujú sa však všade a môžu byť pre vás v prípade potreby ďaleko. V zime sú v slovenských horách teploty pod nulou, potrebujete rukavice, čiapku, teplú vetrovku a teplú obuv.

Lyžovanie

V zime vydáva horská služba upozornenia o hroziacich lavínach. Niekoľko turistov každý rok príde o život pod lavínou. Vždy si dopredu zistite, či nehrozí lavínové nebezpečenstvo. Lyžujte sa na miestach na to určených, nevyhľadávajte nebezpečné územia. V prípade potreby kontaktujte horskú službu. (Pripravil A.M. Kuric)

In memoriam - Ivan Podmanický

Koncom roku 2008 uplynul rok, ako nás opustil pán učiteľ Ivan Podmanický, ktorý pôsobil v ZŠ v Markovci.

Bol manželom, otcom, starým otcom a uvedomelým Slovákom (pamätám si, keď si priezvisko Podmanicki poslovenčil na Podmanický) a predovšetkým veľkým priateľom detí. Svoje znalosti preniesol na niekoľko generácií žiakov a vštepoval im slovenské povedomie svojím spôsobom.

Praktizoval vyučovacie metódy, ktoré sú až teraz uznávané v školskom programe, najmä často využíval metódu terénneho vyučovania.

Do jednej generácie jeho žiakov patrila aj slečna Helena Sertičová, ktorú pán Podmanický učil od 1. do 4. ročníka. Teraz je študentkou na Vysokej ekonomickej škole. Poprosili sme ju, aby nám niečo povedala zo svojich spomienok na pána učiteľa.

- Ako dlho Ťa učil Ivan Podmanický?

Helena: - Ivan Podmanický bol môj učiteľ od prvej do štvrtej triedy Základnej školy v Markovci v období rokov 1996 až 2000.

- Opíš, aký bol učiteľ.

Helena: - Spomínam si na neho ako na učiteľa veselej povahy, ktorý bol vždy pripravený vtipkovať, žartovať a mal porozumenie pre naše huncútstva. Učil nás hrou.

- Čo hovoril najviac deťom?

Helena: - Najviac nám hovoril: - Spoliehajte sa na svoj rozum a Učte sa zo svojich vlastných skúseností.

- Boli ste s ním na výlete?

Helena: - Výlety s ním nám ostali v peknej spomienke. Často sme išli na výlet, hoc i len do jeho ovocnej záhrady, kde sme jedli hrozno. Keď prišla jar a pekné počasie, išli sme k jazeru Lapovec, kde sme sa učili svetové strany.

- Čo si si najviac zapamätala z jeho rád?

Helena: - Aj dneska si spomínam na jeho slová, keď som mala trému a strach pred vystúpením. Povedal: - Ale, Helenka, čoho sa bojíš, nič sa ti nemôže stať... Tie slová mi aj dnes pomáhajú.

- Mal rád slovenský jazyk, kedy s vami po slovensky komunikoval?

Helena: - Vždy, keď mal na to príležitosť. Vyučoval v chorvátskom jazyku, ale používal aj slovenské výrazy a príslovia, keď s nami osobne hovoril a chcel obrazne opísať nejakú tému alebo príhodu.

Foto: A. Maroševičová

Žiaci s učiteľom I. Podmanickým

- Ako ti zostane v spomienkach?

Helena: - Pre verejnosť bol trochu čudný, ale voči deťom bol priateľský a úprimný.

- Bolo ťažko byť žiakom takého učiteľa?

Helena: - Ja nevidím príčinu, prečo by to malo byť ťažké. Mal rád deti a vždy nás povzbudzoval, zvlášť každého ako osobu. Ten čas si budem pamätať ako najlepšie obdobie v škole.

- Koho by si ešte spomenula v súvise s bývalým učiteľom Podmanickým?

Helena: - Veselé a zaujímavé dni boli, keď na vyučovaní bola prítomná jeho dcéra Ljiljana, vtedy študentka Vysokej učiteľskej školy a dnes profesorka, tiež v Markovci.

- Čo povieš na koniec?

Helena: - To obdobie života je už ďaleko za mnou, ale na prvého učiteľa sa najviac pamätá. Učiteľ musí byť priateľom svojich žiakov, a tým nám bol náš učiteľ Ivan Podmanický.

(Pripravili A. Maroševičová a P. Digulová zo VI.B ZŠ kráľa Tomislava Našice)

IN MEMORIAM Antun IVANEC

Znenazdania vo veku 62. rokov umrel člen MS Lipovľany Antun Ivanec. Umrel 24. 1. 2009 a pochovaný bol na miestnom cintoríne v Lipovľanoch 26. 1. 2009.

Za zosnulým Antunom smútia manželka Zdenka, syn Róbert, dcéra Dubravka s manželom Damirom Hubakom, vnučky Anna a Mária, ako i početná rodina a priatelia. Počas jeho krátkeho života vykonal mnoho dobrých ľudských skutkov. Bol aktívnym vo FK Slavonac, dlhoročným poľovníkom a opravdivým odborníkom na preparovanie živočíchov. Pracoval v Kutine pokým moslavský mlyn fungoval a pred niekoľkými rokmi ocitol sa na Úrade pre zamestnávanie spolu so svojimi kolegami z práce, ktorí pracovali na údržbe strojov. Mnohé krásne domy vybudoval svojim priateľom, kmotrovcom a pre svoju rodinu vybudoval prekrásny jednoposchodový dom, do ktorého sa rodina nasťahovala v roku 1969.

Teší nás, že sa Antunovi predsa len podarilo obísť spolu s lipovlianskymi matičiarmi Trubín na Slovensku - mesto z ktorého sa dávno prisťahovali jeho predkovia. Šiel i na pútnickú cestu do Meďugoria spolu so svojou rodinou.

26. januára t. r. za sprievodu SZ Lira odprevadený je na večný odpočinok.

Farár Stjepan Biber, ktorému Antun pomáhal, vyberanými, krásnymi slovami sa rozlúčil od Antuna alebo, ako ho pán farár volal - JAPA. Množstvo občanov Lipovlian sa so slzami v očiach rozlúčilo od zosnulého Antuna piesňou - Ima jedna duga cesta (Je jedna dlhá cesta).

Mnoho vencov a kvetov teraz prekrýva jeho tichý dom. Hneď po pohrebe bola slúžená svätá omša za dušu zosnulého.

Pokoj večný daruj mu, Hospodine, a svetlo večné nech mu vždycky svieti! Nech odpočíva v pokoji! (I. Hudec)

Cvičením k zdraviu

Tak by sa mohla nazvať aktivita členiek Matice slovenskej Rijeka, ktoré sa každý štvrtok o 17.30 zúčastňujú zdravotného cvičenia a prednášky pod vedením profesionálnej zdravotnej sestry. Prišla zima, čas chrípky a prechladnutí, a my sme v rokoch, keď mnohé z nás začínajú trápiť rôzne bolesti. Jednu bolia kríže, druhú ruky, tretiu kolená atď. Prečo by sme si nepomohli spoločne, keď máme na to priestor. Predstaviteľka slovenskej národnostnej menšiny Miroslava Gržinićová dala návrh, ktorý ženy s radosťou uvítali. Dohovorila termín s ambulanciou, ktorá sa zameriava na takéto terapie. Teraz každý štvrtok pred naším stretávaním mame 45 minút kvalitného cvičenia s poučením. Najprv to boli cvičenia pomocou stoličky, teraz sa začínajú na podložke, potom s gumenou šnúrou, ďalej uvidíme, ako to bude pokračovať. Zatiaľ sme všetky 13, čo sa na tomto cvičení zúčastňujeme za minimálnych 10 kún mesačne (ostatné je z programu predstaviteľky), spokojné s programom. To nám je len rozcvička, lebo väčšina z nás pokračuje potom v skúškach folklóru. (M. Gržinić)

Foto: M. Gržinić

Cvičením k zdraviu

Foto: M. Gržinić

Cvičením k zdraviu

Maškarný ples na Radoši

Už dlhý rad rokov MS Radoš organizuje vo februári maškarný ples - a tak to bolo i tohto roku. 28. 02. t. r. vo večerných hodinách zatancovali bosorky, klauni, motýle, pán Einsteien, Indián - a bol tu i sám diabol s chvostom...

Na začiatku tohto nášho pestrého dianiа predstavili sa nám naše deti, žiačky ZŠ Radoš, s ktorými učiteľka Boženka Dasovićová nacvičila divadielko. Prítomní boli oduševnení a dlane nešetrili. O veselú náladu sa radošské žiačky starali i veselým šantením, hrou s balónmi, zvukmi trúbok a pritom konfetami z malých rúčok štedro zasýpali všetkých v sále Slovenského domu na Radoši.

Po divadelnej scénke boli predstavené masky, keďže sa konal i výber naj masky. Tancovali a veselili sa i tí zamaskovaní, ako i tí nezamaskovaní. O dobrú a veselú hudbu postarala sa kapela Alesis a novozaložená kapela Virmas - sú to mladí hudobníci z Radoša a Iloka, ktorí sa po prvýkrát predstavili na Radoši.

Po dvojhodinovom tanci boli ocenené najvydarenejšie masky a priliehavými darčekmi potešili i najmladších účastníkov.

Veselá fašiangová zábava potrvala, ako je to tu už zvykom - do samého rána.

(E. Cinkocká)

Foto: E. Cinkocká

Na maskenbale v Radoši

Foto: E. Cinkocká

Na maskenbale v Radoši

Zvyky a obyčaje

2. február - Hromnice

Hromnice - to je pudový názov katolíckeho sviatku rituálneho očisťovania Panny Márie, v súčasnosti Obetovanie Pána. Sviatok bol zavedený pápežom Gelasiom roku 494. Jeho súčasťou boli v minulosti sprievody so zapálenými sviecami. Neskôr sa posvätené sviečky začali na Hromnice používať v zmysle očisty a svetla, symbolu Krista (Lumen Christi). Posvätené sviečky sa dodnes používajú pri pohrebných obradoch, ale aj ako ochrana pred bleskom. Východní Slovania a gréckokatolíci nazývajú tento sviatok aj Sretenie - stretnutie sa Ježiša ako dieťaťa so starcom Simeonom. Hromnice sa oddávna ponímali ako súčasť prechodu medzi zimou a jarou. Viazali sa k nim viaceré úkony agrárno-magického charakteru, ich cieľom bolo zabezpečiť želanú úrodu ľanu a konope. Tiež sa chápali ako kritický deň celého roka z hľadiska predpovedí počasia. Veľa o tom hovoria aj pranostiky: „Raduj sa, gazda, keď na Hromnice pre zimu musíš obliecť dve kabanice." Ale naopak: „Keď slnko svieti na Hromničku - zbieraj slamu na chodníčku." Verilo sa, že teplé počasie na Hromnice signalizuje ešte dlhú zimu a slabú úrodu.

3. február - Blažej

Blažej-svätec, liečiteľ. Je zobrazený ako starec so šedivou bradou, ktorý drží v rukách železný hrebeň a zapálenú sviecu. V tento deň sa veriacim prikladajú v chrámoch k hrdlu horiace sviece, aby boli uchránení pred bolením hrdla. Od stredoveku až do konca 19. storočia sa konali tzv. „blažejácie" - obchôdzky učiteľov so žiakmi po domoch.

(Pripravil A. M. Kuric)

Pripomí name si

8. 3. 1909 sa narodil v Clopodii v Rumunsku slovenský umelecký historik Jozef Cincík. Bol referentom a tajomníkom Umeleckého odboru MS. Ilustroval jej vydania, navrhoval poštové známky i bankovky. Napísal monografie o viacerých maliaroch. Roku 1945 emigroval, prednášal archeológiu a dejiny cirkevného umenia. Venoval sa maľbám a dekoráciám kostolov, v USA vyzdobil vyše tristo kostolov. Zomrel 28. 1. 1992 v Danville v USA, urna je uložená na Národnom cintoríne v Martine. 100. výročie narodenia

10. 3. 1849 sa narodil v Zemianskom Podhradí slovenský bibliograf Ľudovít Vladimír Rizner. Bol spisovateľom, etnografom a učiteľom. Zostavil Bibliografiu písomníctva slovenského... do konca roka 1900. Zomrel v rodnej obci 7. 10. 1913. 160. výročie narodenia

11. 3. 1924 sa narodil v Udavskom katolícky cirkevný hodnostár Jozef kardinál Tomko. Po štúdiách zostal v Ríme a pôsobil ako kuriálny kardinál, prefekt kongregácie pre evanjelizáciu národov pri Svätej stolici. Práce publikoval vo viacerých jazykoch. Pre Slovensko sú dôležité najmä jeho diela ako Svetlo národov, Význam sv. Cyrila a Metoda v slovenskom katolicizme a slovenských dejinách a i. 85. výročie narodenia

14. 3. 1939 vyhlásil Snem Slovenskej krajiny pol roka pred druhou svetovou vojnou vznik samostatného Slovenského štátu. Snem prijal v júli 1939 Ústavu Slovenskej republiky, v októbri 1939 zvolil za prezidenta prvej Slovenskej republiky Jozefa Tisa. Viac v článku na s. 163. 70. výročie

20. 3. 1849 dvadsaťosemčlenná deputácia slovenských dejateľov, vedená Jozefom Kozáčkom, odovzdala v Olomouci panovníkovi slovenský prosbopis. Žiadali v ňom uznať svojbytnosť slovenského národa, zabezpečiť jeho rovnoprávnosť s ostatnými národmi monarchie, Slovensko začleniť do sústavy korunných krajín (aby nepodliehalo uhorskej vláde), priznať Slovákom osobitný snem a národnú správu, za úradný jazyk ustanoviť slovenčinu, zriadiť najvyšší krajinský úrad, ktorý vypracuje ústavu. 160. výročie

23. 3. 1939 vpadli vojská horthyovského Maďarska na východné Slovensko. Maďari, ktorí dostali od Hitlera súhlas na zabratie Podkarpatskej Rusi, chceli okupáciu rozšíriť aj na východné Slovensko. Vpád pod názvom Malá vojna trval tri dni. Slovensko muselo po ňom odstúpiť Maďarsku ďalšie územia. 70. výročie

27. 3. 1919 úradne zaviedli názov Bratislava. Predchádzajúce názvy boli Prešporok, Pressburg, Pozsony, Posonium. 90. výročie

/Pripravil A. M. Kuric, Národný kalendár 2009/

Fašiangy, fašiangy

Foto: B. V. Baksová

Tanečné vystúpenie MS Markovec

Členovia veľkej tanečnej skupiny SKUS-u Fraňa Strapača z Markovca predstavili sa 22. februára t. r. niekoľkými atraktívnymi choreografiami v meste Sveti ?urať na 7. podujatí pod názvom U VAROŠ NA POKLADE (Do mesta na fašiangy).

Podujatie sa začalo veselým fašiangovým sprievodom cez mesto a celou tou cestou ľudia ich núkali pampúchmi a koláčmi. V preplnenej sieni okrem Markovčanov sa predstavili i spolky z Bocaneviec, Marijancov a domáci spolok. Markovčania sa predstavili tancami z východného Slovenska a v revuálnej časti Cigánskym tancom, za ktorý boli odmenení veľkým potleskom.

Pokým veľkí hosťovali, najmladší členovia sa zúčastnili vo fašiangovom sprievode markovskými ulicami v organizácii Združenia Naša djeca Markovec a takmer všetci žiaci markovskej obvodnej školy spolu so svojimi učiteľmi.

(B. V. Baksová)

Foto: B. V. Baksová

Fašiangový sprievod v Markovci

MS Rijeka

Začiatkom roku Matica slovenská rozšírila svoje aktivity ešte o jednu skupinu. Teraz okrem folklórnej, speváckej a literárnej, svoju činnosť začala výtvarná skupina, do ktorej je zatiaľ zapojených šesť členov. Pod vedením Milana Trboviča každý štvrtok ostatní (Provči, Bičanić, Rekić, Šikić) svoje umenie kreslenia prenášajú na papier alebo plátno, používajúc pritom rôzne techniky. Keďže im to dobre ide, dúfame, že čoskoro sa nám podarí spraviť malú výstavu ich náčrtov a obrazov. Pomoc pri tom majú aj od pána Provčiho, ktorý má najväčšie skúsenosti v tvorbe. Usporiadal už pár výstav svojich diel. Dlho nám trvalo, aby sme odhalili skryté talenty medzi našimi členmi, dúfame, že ich záujem o kreslenie bude zo dňa na deň väčší. Prajeme im veľa úspechov v ďalšej práci. Taktiež naša Margita Rekićová pokračuje naďalej vo svojej literárnej tvorbe, o čom svedčí aj pieseň, ktorú treba zhudobniť a je pokračovaním tohto článku.

(M. Gržinić)

Foto: M. Gržinić

Výtvarná skupina MS Rijeka

MS Zokov Gaj

Foto: L. Hološová

Maškarný ples v Zokovom Gaji

21. februára, MS Zokov Gaj organizovala, teraz už tradičný, fašiangový sprievod. Dedinou sa tak prechádzali bosorky, záhadné rozprávkové bytosti, pajáci, princezné... Sprievod bol veselý, pri obchádzke dediny spievali mnohé pekné slovenské ľudové pesničky: Katarína, Marína, Maličká som a iné.

Po obchádzke všetkých ulíc dediny, zoskupili sme sa v Miestnom domove Zokov Gaj na fašiangovej zábave. Hlavným cieľom usporiadania týchto fašiangových zábav je túžba o zachránenie a udržovanie starých tradičných zvykov, Slovákov ktorí žijú na týchto priestoroch.

Driev samej fašiangovej zábavy usporiadaný bol kultúrno - umelecký program, v ktorom sme uhostili MS Osijek. Hostia sa predstavili niekoľkými vystúpeniami, zakaždým vychádzali inak zamaskovaní a predstavili sa slovenskými a chorvátskymi piesňami.

MS Zokov Gaj predstavili tri skupiny. Tí najmenší sa predstavili maskami, choreografiami Štyri húsky, 6 dní do týždňa a Makovička. Obecenstvu sa potom predstavila i malá a stredná detská skupina. Naše speváčky zaspievali nám niekoľko piesní: Dobrý večer, Šup sem, šup tam....

Prítomných oduševnili rovnako vystúpenia ako domácich tak i hostí. Odmeňovaní boli preto búrlivými potleskami.

Po záväznom programe, nasledovala tanečná zábava. Pre hudbu a dobrú náladu postarali sa chlapci, ktorí hudbou sprevádzajú naše deti pri rôznych vystúpeniach. MS Zokov Gaj organizovala i Srdiečkový tanec a taktiež bola odmenená i najvydarenejšia maska. Zábava v krásnej a veselej atmosfére potrvala dlho do noci.

(L. Hološová)

Ohrozená príroda

Rastliny, zvieratá, vtáctvo, lesy, moria, rieky a lúky - všetky elementy, ktoré robia našu planétu takou rôznorodou - sú v narastajúcom ohrození. S miznutím tejto rôznorodosti môže takisto zmiznúť množstvo vecí ako čistá voda, čerstvý vzduch, dobrá potrava, ktoré pokladáme za samozrejmé. Viete si predstaviť život bez prechádzky po lese, bez vtáčieho spevu alebo rastlín okolo nás?

Biologická diverzita - obrovská rôznorodosť života na Zemi - je to, čo robí našu planétu nielen obývateľnou, ale aj krásnou. Strata tejto biologickej diverzity je jeden z najväčších problémov, ktorému naša planéta čelí. Je to spôsobené zmenou podnebia, narúšaním prirodzených biotopov, intenzívnym poľnohospodárstvom a stavebníctvom, znečisťovaním a nadmerným využívaním lesov, morí, riek, jazier a pôdy.

Pravdepodobne viete o ohrození amazonského pralesa alebo o tom, že zvieratá v Afrike strácajú svoje prirodzené miesta výskytu. Tiež sa ale stráca biologická rôznorodosť v rámci Európy. Máme tu nádhernú rôznorodosť krajiny, od pohorí alpského typu po lesy a močiare. Každá z nich je domovom rôznych druhov divej zveri. Ale veľa zvierat, vtákov a rastlín je ohrozených, niektoré už dokonca aj vyhynuli.

Aký veľký je problém?

Podľa odhadu je Európa domovom 200 000 živočíšnych a rastlinných druhov. Ale mnohé sú ohrozené vyhynutím: 52 % druhov sladkovodných rýb, 45 % druhov plazov a motýľov, 42 % druhov pôvodných cicavcov, 30 % obojživelníkov a 43 % vtáčích druhov. V moriach sa znižujú stavy tresky a halibuta. V Európe je ohrozených aj okolo 800 rastlinných druhov. Tieto druhy by mohli byt' základom pre nové lieky a liečebné postupy, ale ak nezastavíme ich zanikanie, nikdy sa nedozvieme, aké užitočné mohli byt'.

Biologická diverzita Európy je ohrozená inváziou votrelcov -živočíchov a rastlín, ktorých prirodzeným domovom nie sú európske krajiny. Cudzokrajné druhy sú ľuďmi dovezené do Európy náhodou alebo zámerne z rôznych dôvodov ako napríklad poľnohospodárstvo a lesníctvo. Niektoré z týchto druhov sa stali inváznymi a ničia európsku biologickú diverzitu.

Zvýšený pohyb ľudí a tovarov po svete znamená, že počet inváznych cudzokrajných druhov v Európe sa zvyšuje. Medzi týmito cudzokrajnými druhmi sú americké raky, andulky a americké sivé veverice, ktoré v Spojenom kráľovstve takmer vytlačili prirodzené červené veverice. Mnohé európske rieky a potoky sú kolonizované exotickými druhmi rýb, ktoré vážne poškodzujú sladkovodné ekosystémy.

Veľkým problémom sú tiež invázne rastliny. Boľševník obrovský je známy ako invázna burina vo väčšine európskych krajín. Bol privezený zo západnej Ázie v 18. storočí na dekoratívne účely a rýchlo sa šíri a konkuruje prirodzeným rastlinným druhom. Je tiež hrozbou pre verejné zdravie, pretože jeho jedovatá šťava spôsobuje bolestivé pľuzgiere.

Invázne cudzokrajné druhy tiež spôsobujú ekonomickú škodu, keďže cudzokrajní škodcovia môžu mat' devastujúci dosah na plodiny a náklady na ich ničenie môžu byť veľmi vysoké.

(Pripravil A.M. Kuric)

V lese

V hmlách čierneho lesa,
Zajatý, mučený temnotou duše.
V očiach smrť a stesk-sila divoká.
Potupený, zahambený ovoniavam zem.

Trpím nesmierne za svoje zmary.
Len ažby lúč svetla prenikol do duše.
Kiežby mi blesk spálil kožu na tvári.
Kiežby som mohol utiecť do diali.
Pykám za svoju vinu.
Dušu trýzni nepokoj.
Telo staré a slabé.

V diaľke zavýja vlčí spolok.
Hľadí na krvavý mesiac.
Trasiem sa strachom.
Spoza mračien vykukol žiarivý mesiac.
Je to skutočnosť!

Po lese, rozlieha sa hrozný rev.
Ťažko sa držím pri zmysloch.

Niet človeka, ktorý by mi pomohol.
V lese som našiel zaľúbenie, oslobodenie.
V lese vášnivom spanilom, oslobodzujúcom.
Les mi dá pokoj a odpočinok pre dušu zbitú.
Či našiel som v živote skutočný zmysel?
Starať sa o les,
o les šerosvitu.
(A.Kuric)

Projekt Úspešná škola - Krok za krokom

Foto: O. Služeková

Žiaci ZŠ V. Nazora v Novej Bukovici

V rámci projektu Úspešná škola Krok za krokom ako tému interného projektu Základná škola Vladimíra Názora z Novej Bukovice poukázala na spoluprácu s lokálnou samosprávou vnútri ktorej je zdôraznené udržovanie tradičnej kultúry míľovských Slovákov. Pri tejto príležitosti riaditeľka školy Tatjana Grabićová vyzvala predstaviteľov MS Míľovce, aby oboznámili žiakov s prácou a aktivitami, do ktorých je združenie zapojené. Žiakom piatych a šiestych tried na túto tému prednášali Ďuro Sobol - predseda MS Míľovce, Olgica Služeková - tajomníčka a Jasna Matota, zástupkyňa predsedu MS Míľovce.

V úvode prednášky predseda Sobol hovoril o zakladaní združenia v decembri 2004. roku, o jeho cieľoch, ako i o práci tanečno-speváckych skupín a o ich početných vystúpeniach.

„Iba v 2008. roku vystupovali sme až na deväťnástich podujatiach po celom Chorvátsku: od Iloka až po Rijeku. Od minulého roku máme i vlastné podujatie Míľovské dni kukurice, ktoré sa bude konať každoročne v septembri. Na podujatí sme uhostili početné folklórne skupiny a názorne ukázali staré zvyky, spôsoby na ktoré sa v dávnych časoch konal zber kukurice - za piesní a tanca," - tlmočil žiakom predseda Sobol. Žiaci boli oboznámení s realizáciou ešte jedného cieľa Matice - a je to začiatok vyučovania predmetu pestovanie slovenského jazyka a kultúry v obvodnej škole v Míľovciach od školského 2007./2008. roku. Tento predmet nateraz navštevuje 15 žiakov, no už od nasledujúceho roku tento počet by mal vzrásť. Okrem toho, že sa učia slovenský jazyk, taktiež sa spoznávajú i so slovenskými národnými zvykmi, piesňami a tancami.

Zástupkyňa predsedu Jasna Matota hovorila o budovaní chorvátsko- slovenského domu, ktorý je už vybudovaný po samu strechu a stavba bude pokračovať na jar, keď stavebný materiál na strechu zašlú donátori zo Slovenska.

„Tento prekrásny objekt bude slúžiť tak pre potreby Slovákov, ako i pre potreby všetkých ostatných občanov Míľoviec," povedala pani Matota.

Aby prednáška nebola monotónna, prednášatelia žiakom púšťali cédečká so slovenskými piesňami a tajomníčka Olgica Služeková podelila niekoľko exemplárov časopisu Prameň, v ktorom sa nachádzajú i fotografie nahraté počas početných vystúpení, ktoré si žiaci s neskrytým záujmom prezerali. Predseda Sobol potom hovoril o vysielaní Pre Slovákov a ich priateľov, ktoré môžu sledovať každú soboty so začiatkom o 18. hodine na vlnách Rádia Slatina - od 3. januára

Vysielanie pre Slovákov Viroviticko-Podravskej župy nateraz rediguje a vedie predseda Zväzu Slovákov v RCH prof. Andrej Kuric, no od marca túto prácu preberie na seba pani Matota. Zástupkyňa predsedu prítomným žiakom a učiteľkám Laurete Žubrinićovej a Vere Panićovej po ešte jednom mixe slovenských piesní porozprávala o príchode Slovákov na tieto priestory v dávnom roku 1836 z Novej Bystrice.

„Cez dlhý čas žitia na týchto priestoroch uskutočnený je kvalitný spoločný život prisťahovalcov zo Slovenska s domácim obyvateľstvom. Naučili sme sa jazyk, spoznali sa so zvykmi domáceho obyvateľstva, ale zároveň sme si chceli zachrániť i svoj jazyk, zvyky, tance a piesne pred zabudnutím. Založením Matice to sa nám i podarilo. Budujeme dom, v tomto čase máme dve folklórne skupiny, ktoré nás predstavujú na početných podujatiach. A dojmy z takýchto podujatí sú nezabudnuteľné. Svoju prácu predstavujeme v časopise Prameň, máme rozhlasové vysielanie, v škole máme predmet pestovanie slovenského jazyka a kultúry... Týmto sme uskutočnili väčšinu naplánovaného a oprávnili pôsobenie našej Matice." - podčiarkla zástupkyňa Matice Jasna Matota a pritom vyzvala žiakov, ale i všetkých iných záujemcov, aby sa i sami zapojili do práce Matice.

(O. Služeková)

Foto: O. Služeková

Predstaviteľky MS Míľovce v škole

Foto: O. Služeková

Predseda MS Míľovce Ď. Sobol hovorí žiakom o Slovákoch v CHR

Josipovské medvede znovu na CHTV

Foto: A. Popovićová

Josipovské medvede

Foto: A. Popovićová

"Kronfle" boli ponúkané medveďom

Chorvátska televízia nahráva fašiangové zvyky v Josipovci pre kultúrny magazín Alpe-Dunav-Jadran

Vo fašiangový utorok 24. februára redaktorka kultúrneho magazína Alpe-Dunav-Jadran Darija Marjanovićová so svojím TV štábom bude nahrávať fašiangový zvyk typický pre Josipovec. Totiž do jej rúk sa dostal katalóg Josipovec, slovenská dedina v ďakovskom kraji, v ktorom je opísaný zaujímavý fašiangový zvyk, takže sa rozhodla nahrať ho pre toto vysielanie, ktoré sa okrem v Chorvátsku vysiela i v iných krajinách. Josipovské medvede sme mali príležitosť už viackrát vidieť na TV obrazovke.

S nahrávaním sa začne od ranných hodín - od času, keď sa mládenci začínajú zabaľovať do slamy a maskovať za medvede a cigánky, nasledovať bude sprievod dedinou a fašiangový tanec, ktorý sa uskutočňuje navečer. Podľa starého zvyku smelo sa tancovať iba do jedenástej hodiny večer, pokým nezazvonil kostolný zvon. Veselica sa v tú istú chvíľu musela zastaviť. Všetci sa museli rozísť do svojich domov a mohli sa ešte raz - pokým neodbije polnoc - najesť, lebo od polnoci už nastáva obdobie pôstu a pokánia. Tanec viac nebýva až po Veľkonočný pondelok.

V ZŠ Josipa Kozarca sa vo fašiangový deň už počas mnohých predošlých rokov nepracuje. Všetko je v znamení fašiangov. Deti sú šťastné, lebo budú účinkovať vo fašiangovom sprievode. Chlapci budú medveďmi a dievčence sa budú musieť skrývať po domoch - akože preto, že sa veľmi boja tých zamaskovaných a aby im líca nenatreli sadzou. Mnohí stredoškoláci si budú musieť vyprosiť voľný deň u svojich triednych - no tentoraz im to bude omnoho ľahšie, keďže týmto budú súčasťou renomovaného vysielania. MS každý rok berie účasť v organizácii sprievodu a udelení odmien najvydarenejším maskám. Odnedávna sa angažoval aj Punitovský okres, takže spolu organizujú fašiangovú zábavu s MS Josipovec.

Napriek tomu, že sú mladí už veľmi ovplyvnení modernými maskami, v Josipovci sú medvede predsa ešte len vždy hlavnou atrakciou. Práve pre svoj starobylý pôvod a tradíciu často sú métou médií. Je zrejmé, že je Josipovec známy svojimi medveďmi zo slamy, a nie Betmenmi alebo pod. Iba originalita a autentickosť sa rozoznáva a vyniká v množstve univerzálnych masiek.

(A. Popovićová)

Foto: A. Popovićová

Josipovské medvede

Počúvajte vysielanie po slovensky Rádia Osijek každú nedeľu o 19.10
Počúvajte vysielanie po slovensky Rádia Našice každú stredu o 18.15
Počúvajte vysielanie po slovensky Rádia Đakovo každý štvrtok o 20.00
Počúvajte vysielanie po slovensky Rádia Ilok každú sobotu o 13.00
Počúvajte vysielanie po slovensky Rádia Slatina každú sobotu o 18.00

ISSN 1330-0512
9 771330 051000

www.savez-slovaka.hr